

Frederic Bastiat

A JOG

**Egy igazságos társadalom klasszikus
tervezete**

Fordítás: Hevesi Noémi, 2011

A magyar fordítás a Foundation for Economic Education engedélyével történt.

www.FEE.org

www.TheFreemanOnline.org

A fordítás részének vagy egészének bármilyen formában történő felhasználása,
terjesztése kizárólag a fordító írásos engedélyével történhet.

Bevezető

Walter E. Williams*

Negyvenéves lehettem, amikor elolvastam Frederic Bastiat klasszikus könyvét, A JOGOT. Egy névtelen személy küldött el nekem egy nem várt példányt, akinek örökké hálás leszek ezért. Miután elolvastam a könyvet, meggyőződésemmé vált, hogy a bölcsészettudományok oktatása Bastiat tanulmányozása nélkül nem teljes. Bastiatot olvasva sajnós rá kellett jönnöm, hogy mennyi időt vesztegettem frusztráltan egyik zsákutcából a másikba tévedve, miközben életem filozófiáját próbáltam megszerezni. A JOG nem vitt végbe filozófiai megtérést bennem, de a szabadságról és az igazságos emberi magatartásról való gondolkodásomban rendet teremtett.

Sok filozófus járult hozzá a szabadságról szóló társalgáshoz, közöttük Bastiat. De Bastiat legnagyobb hozzájárulása az volt, hogy kimozdította ezt a témát az elefántcsonttoronyból, és a szabadságról szóló gondolatokat olyan világosan megmagyarázta, hogy még a tanulatlan is megérti, és a statisztika sem tudja elködösíteni. A világos beszéd elengedhetetlen ahhoz, hogy meggyőzzük a polgártársainkat a személyes szabadság erkölcsi felsőbbrendűségéről.

Másokhoz hasonlóan Bastiat is felismerte, hogy a szabadságra legnagyobb veszélyt egyetlen dolog jelenti: a kormány. Figyeljék meg azt a világos beszédet, amelyet használ, hogy segítsen felismernünk és megértenünk a gonosz kormánytevékenységeket, mint például a törvényes rablást. Bastiat ezt mondja: „Figyeljék meg, hogy a jog elveszi-e bizonyos emberektől azt, ami az övéké, és olyanoknak adja-e, akik annak nem a tulajdonosai. Figyeljék meg, hogy a jog hasznot nyújt-e az egyik polgárnak egy másik polgár költségén azáltal, amelyet az a polgár maga nem tehetne meg anélkül, hogy büntényt ne követne el.” A törvényes rablásnak ezzel a pontos leírásával nem tudunk nem arra a következtetésre jutni, hogy a legtöbb kormánytevékenység, beleértve a mieinket is, törvényes kizsákmányolás, vagy a modern szóval élve, legalizált lopás.

Frederic Bastiat utastársa lehetett volna a Függetlenségi Nyilatkozatunk aláíróinak. Az aláírók szabadságról és a kormány megfelelő szerepéről való látomása ezekben az örökérvényű szavakban lett kifejezve: „Mi ezeket az Igazságokat magától értetődőnek tartjuk, hogy minden Ember egyenlőnek teremtett, hogy a Teremtőjük által bizonyos elidegeníthetetlen jogokkal lettek felruházva, hogy ezek között van az Élet, a Szabadság és a Boldogságra való törekvés. Hogy ezeket a jogokat megvédjék, kormányok lettek az Emberek között megszervezve.” Bastiat azonos látomást visszhangoz, amikor ezt mondja: „Élet, képességek, termelés—más szóval egyéniség, szabadság, tulajdon—ez az ember. A ravasz politikai vezetők fortélyai ellenére ez a három ajándék Istentől származik megelőzve az emberi törvénykezést, és magasabbrendű afelett.” Bastiat a kormány létezésére ugyanazt a magyarázatot adja, mint az Alapítók: „Élet, szabadság és vagyon nem azért léteznek, mert az ember törvényeket hozott. Ellenkezőleg, a tény az, hogy élet, szabadság és tulajdon már az előtt létezett, és az embert arra készítette, hogy törvényeket hozzon.” Nincs a természetes vagy Isten adta jogokról még egy nemesebb kijelentés, mint amely a Függetlenségi Nyilatkozatunkban és A JOGBAN található.

---

* Walter E. Williams, a George Mason Egyetem Közgazdaság Tanszékének Elnöke és a Közgazdaságtan John M. Olin Tiszteletdíjas Professzora, Fairfax, Virginia.

Bastiat a szabadságba vetett reményét az Egyesült Államokra tűzte: „[...] vegyék az Egyesült Államok példáját. Nincs még egy olyan ország, ahol a jogot leginkább a megfelelő területén belül tartanák: minden ember szabadságának és tulajdonának a védelmére. Ennek következtében nincs a világon még egy olyan ország, ahol a társadalmi rend biztosabb alapokon nyugodna.” Bastiat 1850-ben írva két területet nevezett meg, ahol az Egyesült Államok hibát követett el: „A rabszolgaság a szabadság törvény általi megsértése. A védelmi díjszabás a tulajdon törvény általi megsértése.”

Ha Bastiat még élne, csalódott lenne, amiért nem sikerült a jogot a megfelelő keretein belül tartanunk. Másfél évszázad alatt több mint 50.000 törvényt alkottunk. A legtöbbjük engedélyezi az államnak, hogy erőszakot alkalmazzon azok ellen, akik nem alkalmaztak erőszakot mások ellen. Ezek a törvények foglalkoznak a magánépitményekben való dohányzás tiltásától és a társadalombiztosítási „hozzájárulásoktól” kezdve a jogosítvány és a minimálbér törvényekig. Mindegyik esetben ha valaki eltökélten követeli és megvédi azt az Isten adta jogát, hogy hagyják békén, végső soron a kormány keze által elszenvedett halál kockázatával néz szembe.

Bastiat úgy magyarázza azt a jogalkotási igyekezetet, amely a békés és önkéntes üzletelést korlátozza, és bünteti az emberek magánéletéhez való vágyát, hogy a szocialisták Istent akarják játszani. A szocialisták nyersanyagként tekintenek a népre, amelyet társadalmi kombinációkba kell formálni. Számukra—az elit számára—„az egyének és a törvényhozó közötti kapcsolat hasonló az agyag és a fazekas kapcsolatához.” És azok felé az emberek felé, akiknek ez a látomásuk, Bastiat haraggal fordul, amely az egyetlen haragos megnyilvánulás, amelyet *A JOGBAN* találtam, ahogy Bastiat az emberiség jótévőit és a felette uralkodni kívánókat támadja: „Ó, ti nyomorúságos teremtmények! Ti, akik oly nagyra tartjátok magatokat! Ti, akik az emberiséget így lekicsinylitek! Ti, akik mindent meg akartok reformálni! Miért nem reformáljátok meg saját magatokat? Az épp elég feladat lenne.”

Bastiat optimista volt, aki úgy gondolta, hogy a szabadság védelméről szóló fennkölt viták megteszik a magukét; de a történelem nem az ő oldalán áll. Az emberiség történelme az elit magánakcióinak egy szisztematikus és önkényes visszaélése és uralma az egyházon, de leginkább a kormányon keresztül. Tragikus történelem, amelyben szerencsétlen lelkek százmillióit gyilkolták meg, legtöbb esetben a *saját* kormányaik. 200-300 évvel utánunk a történészek úgy tekintenek majd a szabadságokra, amelyek a népesség egy kis része számára voltak elérhetőek, és leginkább a nyugati világban a történelem egy picike időszakában, az elmúlt egy-két évszázadban, mint egy megmagyarázhatatlan történelmi kuriózumra. Ezek a történészek azt is látni fogják, hogy ez a kuriózum csupán egy átmeneti jelenség volt, és az emberiség vissztért a hagyományos állapotába—az önkényes visszaélések és uralom állapotába.

Remélhetőleg a történelem be fogja bizonyítani, hogy ez a pesszimista felmérés hamis volt. A szocializmus és a kommunizmus népszerű ideái tiszteletének a világméretű összeomlása egy reménysugarat villant fel. Egy másik reményteljes jel pedig a technológia vívmányai, amelyek megnehezítik a kormányok munkáját abban, hogy információt szerezzenek az állampolgáraikról, és őket ellenőrizzék. Ezek a vívmányok, mint például az információ hozzáférhetősége, a kommunikáció és az elektronikus pénztranzakciók a kormány ellenőrzési próbálkozásait költségesebbé és

---

* Az engedetlenségnek nem a halálbüntetés a megállapított büntetése, de előfordulhat akkor, hogy ha az illető megtagadja, hogy alávesse magát az engedetlenségéért kiszabott kormányzankcióknak.

kevésbé valószínűvé teszik. Ezek a technológiai találmányok egyre inkább lehetővé teszik a világ polgárainak, hogy a kormány tudta, szankciói és engedélye nélkül kommunikálhassanak és üzletelhessenek egymással.

A kommunizmus összeomlása, a technológia vívmányai, továbbá a robusztus szabadpiaci szervezetek, akik előreviszik Bastiat gondolatait, a legoptimistább dolgok, amelyeket én az Egyesült Államok jövőjében látok. Az amerikaiak egy hatalmas terhet és erkölcsi felelősséget viselnek. Ha a szabadság meghal az Egyesült Államokban, akkor az mindenhol kihalásra van ítélve. Bastiat szabadságról szóló világos gondolatainak nagyobb ismerete fontos lépést jelent a tiszteletnek és a szeretetnek az újrafellángolásában, és az amerikai felebarátainkban a szabadság szellemének feltámasztásában.

Előszó

Az állam az a hatalmas fikció, amely által mindenki megpróbál mindenki más költségén élni.

—Frederic Bastiat

Frederic Bastiat (1801-1850) különleges helyet foglal el a szabadság híveinek a szívében és elméjében. Nincs ebben semmilyen megoldásra váró misztérium. Bastiat vonzerejének kulcsa az üzenetének őszinteségében és eleganciájában rejlik. Az írása tisztaságot és indokolt szenvedélyt tükröz, amely ritka a modern világban. Mindig úgy írt, hogy érthető legyen és meggyőző, nem pedig azért, hogy jó benyomást keltsen vagy ködösítsen.

A fabula segítségével Bastiat ügyesen megdöntötte a francia kortársainak a közgazdaságról való tévhitét. Amikor manapság modern Amerikában újra és újra azt halljuk értelmiségiektől és politikusoktól, hogy a külföldi termékek szabad beáramlása elszegényít bennünket, és hogy a pusztító földrengések és hurrikánok jómódot teremtenek azáltal, hogy újjáépítésre ösztönöznek, láthatjuk egy olyan kultúrának az eredményét, amely nem ismeri Frederic Bastiatot.

De Bastiatot csak mint közgazdászt megemlíteni elégtelen elismerés lenne. Bastiat első osztályú jogfilozófus volt. A JOG tette őt azzá. Míg munkássága alatt Franciaországot elcsábították a szocializmus hamis ígéretei, Bastiat a jog klasszikus értelmét firtatta; fejtegetéseit a társadalmi szerveződések azon alapelveinek a felfedezése felé irányítja, amelyek az emberiség számára leginkább alkalmasak.

Azzal a felismeréssel kezdi, hogy az egyéneknek cselekedniük kell ahhoz, hogy fenntartsák magukat. Ők ezt a képességeik és a természetes világ felhasználásával teszik, és annak elemeit hasznos termékekké alakítják át. „Élet, képességek, termelés—más szóval egyéniség, szabadság, tulajdon—ez az ember,”—írja Bastiat. És mivel ezek az emberi természet legalapvetőbb részei, azok „megelőzik az emberi törvénykezést, és magasabbrendűek afelett.” Túl kevés ember érti meg ezt a pontot. A jog pozitívizmusa, amely szerint a törvényhozást megelőzően nem létezik jó és rossz, sajnos még a személyi szabadság támogatóira (például Bentham haszonelvű leszármazottjaira) is hatással van. De Bastiat így emlékeztet bennünket: „Élet, szabadság és vagyon nem azért léteznek, mert az ember törvényeket hozott. Ellenkezőleg, a tény az, hogy élet, szabadság és tulajdon már az előtt létezett, és az embert arra készítette, hogy törvényeket hozzon.”

Bastiat szemében a *jog* negatív. Egyetértett egyik barátjával, aki rámutatott arra, hogy pontatlan azt állítani, hogy a jog dolga igazságosságot teremteni. Az igazság az, hogy a jog feladata az igazságtalanság megelőzése. „Igazságosság csak akkor érhető el, ha nincs igazságtalanság.” Némelyek ezt kételkedve fogadnák. De ha jól meggondolják, felismerhetik, hogy egy szabad és igazságos társadalom jön létre, ha nem történnek egyének elleni erőszakos beavatkozások; amikor békén hagyják őket.

A jog célja az élet, a szabadság és a tulajdon védelme. Bastiat azt mondja: „Ez az egyéni jog jogos védelemre létrehozott kollektív szerveződése.” Minden egyénnek joga van megvédeni az életét, a szabadságát és a tulajdonát. Ezért elmondhatjuk, hogy az egyének egy csoportjának „kollektív joga” van ahhoz, hogy egyesítsék a forrásait és megvédjék magukat. „Így a kollektív jog alapelve—a létezésének oka, annak

törvényessége—az egyéni jogon alapszik. És ennek a közös erőnek, amely ezt a kollektív jogot védelmezi, nem lehet más logikus célja vagy más küldetése, mint az, ami helyett helyettesítőként szolgál.” Amennyiben a jog kifejezett célja az egyéni jogok védelmezése, akkor a jog nem teheti meg azt—ellentmondás nélkül—amire az egyéneknek nincsen joguk. „Az erőnek egy ilyen elferdítése mindkét esetben ellentétes az előfeltételeinkkel.” Az eredmény egy törvénytelen jog lenne.

Az a társadalom, amely a jog megfelelő koncepcióján alapszik, jól szervezett és virágzó lenne. Azonban sajnos vannak, akik a termelés helyett a rablást választják, ha az utóbbi kevesebb erőfeszítést kíván, mint az előbbi. Súlyos veszély támad, amikor az emberek egy osztálya, akik törvényeket hoznak (jogalkotás), a rabláshoz fordul. Az eredmény Bastiat szerint „törvényes rablás.” Először csak a törvényhozók kis csoportja gyakorolja a törvényes rablás. De ezzel egy olyan folyamat indítanak meg, amelyben a kirabolt osztályok nem hogy arra törekednének, hogy eltöröljék a jog perverzióját, hanem ehelyett megpróbálják maguknak megszerezni. „Mintha sürgősen kéreznék, hogy az igazságosság uralmának megjelenése előtt mindenki megszenvedjen egy kegyetlen megtorlást—egyesek a gonoszságuk miatt, mások pedig az értelmük hiányossága miatt.”

Az általánossá tett törvényes rablás eredménye az erkölcsi káosz, mert a jog és az erkölcs egymással szembe lettek állítva. „Amikor a jog és az erkölcs egymásnak ellent mondanak, az állampolgár kegyetlenül szembekerül azzal, hogy vagy elveszíti az erkölcsi érzékét vagy elveszti a jog iránti tiszteletét.” Bastiat rámutat arra, hogy sok ember számára ami törvényes, az jogos. Ezáltal zavar keletkezik bennük. És konfliktus.

Mindaddig, amíg megengedik, hogy a törvényt eltérítsék az igazi céljától—hogy az tulajdont sértsen ahelyett, hogy megvédené azt—mindenki részt akar majd venni a törvényhozásban, vagy azért, hogy megvédjék magukat a rablástól, vagy azért, hogy felhasználják azt a rabláshoz. A politikai kérdések mindig hátrányosan megkülönböztetők, dominánsak és mindent felemészítőek lesznek. Harcok fognak folyni a Törvényhozás Palotája előtt, és a benti küzdelem sem lesz kevésbé elszánt.

Ismerősnek hangzik?

Bastiat talált egy másik motívumot is—a zsákmányolási vágy mellett—a törvényes rablás mögött: „a hamis filantrópiát.” Megint csak ellentmondást lát ebben. Amennyiben a filantrópia nem önkéntes, akkor az elpusztítja a szabadságot és az igazságosságot. A jog nem adhat semmit, hacsak azt el nem vette a tulajdonosától. Ezt az analitikát a kormányintervenciók mindenféle formájára alkalmazza, a díjszabástól kezdve az úgynevezett állami oktatásig.

Bastiat szavai annyira frissek, mintha a napjainkban íródtak volna. Elmagyarázza, hogy úgy tudjuk felismerni a törvényes rablást, hogy megvizsgáljuk azokat a törvényeket, amelyek arra jogosítanak fel, hogy egy ember tulajdonát egy másiknak adják. Az ilyen törvényeket „késlekedés nélkül” el kell törölni. Azonban arra figyelmeztet bennünket, hogy „az, aki hasznot húz ebből a törvényből, keserűen fog panaszkodni, hogy megvédje a megszerzett jogait,” a jogosultságait. Bastiat tanácsa egyenes: „Ne hallgassanak az anyagi érdekeltségek ilyesfajta álnokoskodására. Ezeknek az érveléseknek az elfogadása a törvényes rablást egész rendszerré építi ki. A napjaink megtévesztése arra irányuló próbálkozás, hogy mindenkit meggazdagítsanak mindenki más költségén.”

Bastiat szerint az a világkép, amely a jog eltorzításának az alapjául szolgál, az embert passzív dolognak tartja, amelyből hiányzik a saját motorja, és csak a bölcs jogalkotó kezére és tervére vár. Rousseau-t idézi: „A jogalkotó az a szerelő, aki feltalálja a gépet.” Saint-Just: „A jogalkotó irányítja a jövőt. Ő az, aki kikényszeríti az emberiség javát.” És a borotvaéles Robespierre: „A kormány feladata az, hogy a nemzet fizikai és erkölcsi erőit a felé a cél felé irányítsa, ahol létrejöhet a köztulajdon.”

Bastiat visszhangozza Adam Smith a „rendszer férfiújának” elítélését, aki a népet csupán a sakkjárában mozgatható figuráknak tekinti. Hogy elérje a célját, a törvényhozónak el kell taposnia minden emberi különbözőséget, mert azok a tervét akadályozzák. Kierőszakolt alkalmazkodás (van másfajta is?) van napirenden. Bastiat számos szerzőt idéz ilyen szellemben, majd így válaszol nekik:

Ó, ti fennkölt szerzők! Kérlek, emlékezzetek néha arra, hogy ez az agyag, ez a homok és ez a trágya, amellyel ti oly önhatalmúlag rendelkeztek, ezek emberek! Egyenlőek veletek! Intelligensek és szabad emberi lények, mint ti magatok! Ahogy ti is, ők is kaptak Istentől képességet arra, hogy megfigyeljenek, előre tervezzenek, gondolkodjanak és maguktól véleményt alkossanak!

Miután idéz számos olyan írótól, akik oly készek arra, hogy magukat a nép újrafeltalálásának szenteljék, Bastiat már nem tudja visszatartani a haragját: „Ó, ti nyomorúságos teremtmények! Ti, akik oly nagyra tartjátok magatokat! Ti, akik az emberiséget így lekicsinylitek! Ti, akik mindent meg akartok reformálni! Miért nem reformáljátok meg saját magatokat? Az épp elég feladat lenne.”

Bastiat a korlátlan demokráciát sem engedi figyelmen kívül hagyni. A tőle megszokott eleganciájával a téma lényegére tapint. A demokrata üdvözli a nép bölcsességét. Miben nyilvánul meg ez a bölcsesség? Abban, hogy képesek mindenható törvényhozókat kiválasztani—és ennyi. „A népnek, aki a választások alatt oly bölcs, oly erényes és oly tökéletes volt, most már semmire nincs hajlama; vagy ha van is neki, akkor azok a tendenciák csak a degradálás felé vezetnek. [...] Ha a nép olyan tehetetlen, olyan erkölcstelen és olyan közömbös, mint ahogy a politikusok feltüntetik őket, akkor miért védik ugyanennek a népnek a választáshoz való jogát olyan szenvedélyes kitartással?” És „ha az emberiség természetes hajlamai olyan rosszak, hogy nem biztonságos megengedni a népnek, hogy szabadok legyenek, hogyan lehetséges, hogy ezeknek a szervezőknek a hajlamai mindig jók?”

Bastiat a szabadságra és a népre erőltett természetellenes társadalmi intézkedés mindenfajta tervezetének az elutasítására szóló harsonaszóval zárja a könyvét. Arra kér minden jogalkotót és jótevőt, hogy „vessenek el minden rendszert, és próbálják ki a szabadságot.”

A JOG megjelenése óta kevés olyan publikáció íródott a klasszikus liberális hagyományban, amely megközelítené annak tisztaságát, erejét és majdnemhogyan költői minőségét. Sajnos a világ messze van attól, hogy megtanulta volna A JOG leckéjét. Bastiat elszomorodna annak láttán, hogy Amerika mivé vált. Ő figyelmeztetett bennünket. Felvázolta azokat az alapelveket, amelyek egy megfelelő emberi társadalomban elengedhetetlenek, és elérhetővé tette őket a számunkra. Az államizmus

törvényes rablásának véget vetni kívánó harcban és a személyi szabadság védelmében, mi mást várhatunk még el egy embertől?

—SHELDON RICHMAN

1995. november

A JOG

A jog megromlott! És az állam rendőri erői vele együtt megromlottak! Én azt mondom, hogy a jog nem csak hogy elfordult a helyénvaló céljától, hanem úgy intézték, hogy egy teljességgel ellentétes célt kövessen! A jog mindenféle kapzsiság fegyverévé vált! Ahelyett, hogy a bűnt üldözné, a jog maga is bűnössé vált azon gonoszságok elkövetésében, amelyeket büntetnie kellene!

Amennyiben ez így van, és ez egy komoly tény, az erkölcsi kötelességem azt diktálja, hogy polgártársaim figyelmét felhívjam rá.

Az élet Istentől kapott ajándék

Istentől kaptuk az ajándékot, amely minden mást tartalmaz. Ez az ajándék az élet—testi, intellektuális és erkölcsi élet.

De az élet nem tudja önmagát fenntartani. Az élet Teremtője ránk bízta azt a kötelességet, hogy azt megőrizzük, kifejlesszük és tökéletesítsük. Ahhoz, hogy ezt el tudjuk végezni, csodálatos képességek tárházával látott el bennünket. És sokféle természetes forrás közé helyezett minket. A képességeink alkalmazása által ezeket a természetes forrásokat termékekké változtatjuk, és használjuk őket. Ez a folyamat elengedhetetlen ahhoz, hogy az élet a kijelölt útján haladjon.

Élet, képességek, termelés—más szóval egyéniség, szabadság, tulajdon—ez az ember. A ravasz politikai vezetők fortélyai ellenére ez a három ajándék Istentől származik megelőzve az emberi törvénykezést, és magasabbrendű afelett.

Élet, szabadság és vagyon nem azért léteznek, mert az ember törvényt hozott. Ellenkezőleg, a tény az, hogy élet, szabadság és tulajdon már az előtt létezett, és az embert arra készítette, hogy törvényt hozzon.

Mi a jog?

Akkor tehát mi a jog? Ez az egyéni jog jogos védelemre történő kollektív szerveződése.

Mindannyiunknak természetes jogunk van—Istentől—arra, hogy megvédjük a személyünket, szabadságunkat és tulajdonunkat. Ezek az élet három alapvető feltételei, és az egyik megőrzése teljes mértékben függ a másik kettő megőrzésétől. Mert mik a képességeink, ha nem az egyéniségünk kiterjesztése? És mi a tulajdon, ha nem a képességeink kiterjesztése?

Ha minden embernek joga van ahhoz—még erővel is—hogy megvédje a személyét, a szabadságát és a tulajdonát, akkor ebből az következik, hogy az emberek egy csoportjának joga van ahhoz, hogy megszervezen és fenntartson egy közös erőt, amely ezeket a jogokat állandóan védelmezi. Így a kollektív jog alapelve—a létezésének oka, annak törvényessége—az egyéni jogon alapszik. És ennek a közös erőnek, amely ezt a kollektív jogot védelmezi, nem lehet más logikus célja vagy más küldetése, mint az, ami helyett helyettesítőként szolgál. Így, mivel az egyén törvényesen nem használhat erőszakot egy másik egyén személye, szabadsága és vagyona ellen, akkor a közös erőt—ugyaneből az okból kifolyólag—nem lehet törvényesen egyének vagy csoportok személyeinek, szabadságának vagy tulajdonának az elpusztítására használni.

Az erőnek egy ilyen elferdítése mindkét esetben ellentétes az előfeltételeinkkel. Az erőt azért kaptuk, hogy megvédjük a saját egyéni jogainkat. Ki meri azt állítani, hogy az erőt azért kaptuk, hogy a testvéreink egyenlő jogait elpusztítsuk? Mivel semmilyen egyén nem alkalmazhat egyedül törvényesen erőt ahhoz, hogy mások jogait elpusztítsa, nem következik ebből logikusan, hogy ugyanez az alapelv vonatkozik a közös erőre is, amely nem több, mint az egyéni erők megszervezett egyesítése?

Amennyiben ez így van, akkor semmi sem lehet ennél egyértelműbb: A jog a jogos védelem természetes jogának megszervezése. A közös erő behelyettesítése az egyéni erő helyére. És ez a közös erő kizárólag azt teheti, amelyre az egyéni erőknek természetes és jogos joguk van: megvédeni személyeket, szabadságot és tulajdonokat; mindenki jogát fenntartani, és elérni, hogy *igazságosság* uralkodjék mindenek felett.

Egy igazságos és tartós kormány

Amennyiben egy nemzetet erre az alapra fektetnek, számomra úgy tűnik, hogy rend fog uralkodni az emberek között mind gondolatban, mind cselekedetben. Nekem úgy tűnik, hogy egy ilyen nemzetnek lenne az elképzelhető legegyszerűbb, legkönnyebben elfogadható, leggazdaságosabb, legkorlátotabb, a legkevésbé sem elnyomó, legigazságosabb és legtartósabb kormánya—bármi is legyen a politikai formája.

Egy ilyen kormány alatt mindenki megértené, hogy a létezésének minden kiváltságát és minden felelősségét ő maga birtokolja. Senki nem vitatkozna a kormánnyal, amennyiben a személyét tisztelik, a munkája szabad, és a munkája gyümölcsét megvédi minden jogszerű támadás ellen. Ha sikeresek vagyunk, nem kell köszönetet mondanunk az államnak a sikerünkért. Fordítva pedig, ha nem vagyunk sikeresek, akkor meg sem fordulna a fejünkben az, hogy az államot hibáztassuk a szerencsétlenségünkért, mint ahogy a farmerek sem hibáztatnák az államot a jégeső vagy fagy miatt. Az államot csupán a biztonság felbecsülhetetlen áldásai miatt éreznék meg, amelyet a kormányzás eme koncepciója rendelkezésre bocsát.

Továbbá az is megállapítható, az államnak a magánéletbe való beleavatkozása hiányának köszönhetően, hogy a kívánságaink és elégedettségeink logikus módon fejlődnek. Nem látnánk szegény családokat írás-olvasást tanulni, mielőtt kenyér van az asztalukon. Nem látnánk városokat a vidéki területek költségén benépesedni. Nem tapasztalnánk a tőke, a munka és a népesség hatalmas elmozdítását, amelyeket törvényhozó döntések okoznak.

A létezésünk forrásai bizonytalanná és kétesé válnak ilyen állam-csinálta elmozdítások miatt. Továbbá pedig ezek a tettek megterhelik a kormányt még több felelősséggel.

A jog teljes megromlása

Sajnos azonban a jog semmi esetre sem marad meg a maga helyénvaló korlátain belül. És amikor túllépi a helyénvaló funkcióit, azt nem csupán valamiféle jelentéktelen és vitatható ügyekben teszi. A jog már jóval meghaladta azt; egyenesen ellenszegült a saját céljainak. A jogot felhasználták a saját céljainak az elpusztítására: felhasználták annak az igazságnak az elpusztítására, amelyet fenn hivatott tartani; azoknak a jogoknak a korlátozására és elpusztítására, amelyek tiszteletben tartása az igazi célja. A jog a

közös erőt a gátlástalanok kezére játszotta, akiknek a célja az, hogy minden kockázat nélkül kizsákmányolják mások személyét, szabadságát és tulajdonát. A rablást joggá változtatta át ahhoz, hogy megvédje a rablást. És a jogos védelmet büntetté változtatta ahhoz, hogy megbüntesse a jogos védelmet.

Hogyan lett a jognak ez a megcsavarása elérve? És mik a következményei?

A jogot két teljesen különböző cél hatása rontotta meg: az ostoba kapzsiság és a hamis filantrópia. Beszéljünk az elsőről.

Az emberiség végzetes hajlama

Az önfenntartás és az önfejlesztés minden embernek a közös törekvése. És ha mindenki a képességeit és a munkája gyümölcsének szabad használatát korlátlanul élvezhetné, a társadalmi fejlődés megállíthatatlan, akadálytalan és biztos lenne.

Azonban van egy másik tendencia is, amely közös az emberekben. Amikor megtehetik, szeretnek a mások költségén élni és gyarapodni. Ez nem egy meggondolatlan vád. Se nem jön egy komor és könyörtelen szellemben. A történelem krónikái tanúskodnak ennek igazságáról: szüntelen háborúk, tömeges vándorlások, vallási üldöztetések, egyetemes rabszolgaság, kereskedelmi becstelenség és monopóliumok. Ennek a végzetes váagnak az eredete fellelhető magában az emberi természetben—abban a primitív, egyetemes és elnyomható ösztönben, amely az embert arra készíti, hogy kielégítse a vágyait a lehető legkevesebb fájdalom árán.

Tulajdon és rablás

Az ember csak szüntelen munka árán tud élni és a kívánságait kielégíteni; a természetes források és a képességeinek szüntelen felhasználása által. Ez a folyamat a tulajdon eredete.

Azonban az is igaz, hogy az ember élhet és a kívánságait kielégítheti azáltal is, hogy megszerzi és felhasználja mások munkájának a termékét. Ez a folyamat a rablás eredete.

Mivel az ember természetes ösztöne az, hogy elkerülje a fájdalmat—és mivel a munka önmagában fáradozás—ebből az következik, hogy az emberek inkább folyamodnak rabláshoz, amikor a rablás könnyebb, mint a munka. A történelem ezt elég világosan kimutatja. És ezen feltételek mellett sem a vallás, sem az erkölcs nem tudja azt megállítani.

Akkor tehát mikor szűnik meg a rablás? Akkor szűnik meg, amikor fájdalmasabbá és veszélyesebbé válik, mint a munka. Tehát egyértelmű, hogy a jog helyénvaló célja az, hogy felhasználja kollektív erejét arra, hogy megállítsa ezt a végzetes hajlamot a rablásra a munka helyett. A jog minden intézkedésének a tulajdon védelmét és a rablás büntetését kellene szolgálnia.

De a törvényt általában egy ember vagy emberek egy csoportja hozza. És mivel a jog nem működhet a többség erejének a támogatása nélkül, ezt az erőt azokra kell bízni, akik a törvényeket hozzák.

Ez a tény az emberek szívében létező végzetes hajlammal egyetemben, amely arra ösztönzi őket, hogy a lehető legkevesebb erőfeszítéssel ériék el a kívánságaikat, megmagyarázza a jog majdnem egyetemleges megrontását. Így érthető, hogy a jog

ahelyett, hogy az igazságtalanságot ellenőrizné, hogyan válik az igazságtalanság leküzdhetetlen fegyverévé. Könnyű megérteni, hogy a törvényhozó miért a jogot használja különböző mértékben az emberek között a személyi függetlenségük elpusztítására rabszolgaság által, a szabadságuk elpusztítására elnyomás által, és a tulajdonuk elpusztítására rablás által. Ez annak a személynek a hasznára válik, aki a törvényt hozza, és azzal a hatalommal arányosan, amelyre szert tett.

A törvényes rablás áldozatai

Az emberek természetüktől fogva fellázadnak az igazságtalanság ellen, amelynek áldozatául estek. Így tehát amikor a rablást a jog szervezi azok javára, akik meghozták a törvényt, minden kirabolt osztály megpróbál valahogy—békés vagy forradalmi eszközökkel—részt venni a törvényhozásban. A felvilágosultságuk arányában ezek a kirabolt osztályok két teljesen különböző célt neveznek meg, amiért politikai hatalmat kívánnak szerezni: vagy azért, hogy megállítsák a törvényes rablást, vagy hogy részesülhessenek benne.

Jaj annak a nemzetnek, ha ez az utolsó cél lebeg a törvényes rablás tömeges áldozatainak a szeme előtt, amikor megszerzik a hatalmat, hogy ők hozzák a törvényeket!

Mindeddig a kevesek gyakorolták a törvényes rablást a sokak felett, amely a megszokott gyakorlat ott, ahol a törvényhozásban való részvétel néhány emberre korlátozódik. De ha ez megtörténik, a törvényhozásban való részvétel egyetemlegessé válik. És akkor az emberek megpróbálnak egyensúlyt találni a érdek-összeütközéseikben egyetemleges rablás által. Ahelyett, hogy kívágnák az igazságtalanság gyökerét a társadalomból, általánossá teszik ezeket az igazságtalanságokat. Ahogy a kirabolt osztályok politikai hatalomhoz jutnak, létrehozzák a megtorlás rendszerét más osztályok ellen. Nem törlik el a törvényes rablást. (Ez a cél nagyobb felvilágosultságot kíván, mint amelyre ők szert tettek.) Ehelyett leutánozzák a gonosz elődjüket azáltal, hogy részt vesznek a törvényes rablásban, pedig az az érdekeik ellen szól.

Mintha szükségeltetnék, hogy az igazságosság uralmának megjelenése előtt mindenki megszenvedjen egy kegyetlen megtorlást—egyesek a gonoszságuk miatt, mások pedig az értelmük hiányossága miatt.

A törvényes rablás eredménye

Lehetetlen a társadalomba nagyobb változást vagy nagyobb gonoszságot bevezetni, mint ezt: a jogot a rablás eszközévé változtatni.

Mik a következményei ennek a perverziónak? Kötetekbe telne azokat leírni. Ennél fogva csak a legkirívóbbra tudunk hagyatkozni.

Először is kiradírozza mindenki lelkiismeretéből az igazság és az igazságtalanság közötti különbséget.

Semmilyen társadalom nem maradhat fenn, hacsak a törvényeit nem tisztelik valamilyen szinten. A legbiztonságosabb módja tiszteletben tartani a törvényeket az, hogy tisztelhető törvényeket hoznak. Amikor a jog és az erkölcs egymásnak ellent mondanak, az állampolgár kegyetlenül szembe kerül azzal, hogy vagy elveszíti az erkölcsi érzékét vagy elveszti a jog iránti tiszteletét. Ennek a két gonoszságnak

egyenértékű konzekvenciái vannak, és nehéz lenne az embernek a kettő között választania.

A jog természete az, hogy fenntartsa az igazságosságot. Ez olyannyira így van, hogy az emberek fejében a jog és az igazságosság egy és ugyanaz. Megvan mindannyiunkban az az erős hajlam, hogy elhiggyük, hogy minden, ami törvényes, az igazságos is. Ez az elképzelés annyira elterjedt, hogy sok ember tévesen azt képzei, hogy valami azért igazságos, mert a törvény azzá teszi. Ezért annak érdekében, hogy a rablást igazságosnak és szentnek állítsák be sokak lelkiismeretében, csak annyi szükségeltetik, hogy a törvény kimondja és szentesítse azt. A rabszolgaság, a korlátozások és a monopólium védelmezőkre talál nemcsak azok körében, akik hasznot húznak belőle, hanem azok között is, akik szenvednek tőle.

A nemalkalmazkodók sorsa

Ha megemlíti, hogy kétségei vannak ezeknek az intézményeknek az erkölcsiségéről, fenntartás nélkül a szemébe mondják: „Maga egy veszélyes innovátor, egy utópista, egy elmélkedő, egy felforgató: megingatná azt az alapot, amelyre a társadalom épült.”

Ha erkölcsiségről és politikatudományról tart előadást, lesznek hivatalos szervezetek, akik petícióval fordulnak majd a kormányhoz ezzel az elgondolással: „Azt a tudományt már nem kizárólag a szabad kereskedelem (szabadság, tulajdon és igazságosság) szemszögéből tanítják, mint ahogy az eddig történt, hanem a jövőben a tudományt leginkább a tények és a törvények szemszögéből fogják tanítani, amelyek a francia ipart szabályozzák (tények és törvények, amelyek ellentmondanak a szabadságnak, a tulajdonnak és az igazságoságnak). Hogy a kormány által finanszírozott tanári állásokban a professzorok szigorúan tartózkodnak attól, hogy az érvényben lévő törvényeknek kijáró tiszteletet a legkisebb mértékben veszélyeztessék.”*

Tehát ha létezik egy törvény, amely szentesíti a rabszolgaság vagy a monopólium, az elnyomás vagy a rablás bármilyen formáját, azt semmi esetre sem szabad megemlíteni. Mert hogyan is lehetne arról említést tenni anélkül, hogy az meg ne károsítaná azt a tiszteletet, amelyet kivív magának? Továbbá az erkölcsiséget és a politikai közgazdaságot ennek a törvénynek a szemszögéből kell tanítani: azzal a feltevéssel, hogy az biztos, hogy ez egy igazságos törvény márcsak azért is, mert törvény.

A jog eme perverziójának egy másik következménye az, hogy túlzott fontosságot tulajdonít a politikai indulatoknak és konfliktusoknak, és általában magának a politikának

Ezt a kijelentést százféleképpen be tudnám bizonyítani. De szemléltetés gyanánt egy olyan témára fogom korlátozni, amely mostanában mindenkit foglalkoztat: az egyetemes szavazójogra.

Ki fog véleményt nyilvánítani?

Rousseau iskolájának a követői—akik progresszívnek tartják magukat, de akiket én kétezer évvel elmaradottnak tartok—nem fognak velem egyetérteni ezzel. De az általános szavazójog—a szó legszorosabb értelmében—nem azoknak a szent dogmáknak

---

* Az Ipar, Mezőgazdaság és Kereskedelem Általános Tanácsa, 1850. május 6.

az egyike, amely úgy tartja, hogy bűn vizsgáldni és kételkedni. Sőt, az egyetemes szavazójog komoly tiltakozásokat válthatna ki.

Először is az a szó, hogy *egyetemes*, súlyos tévedést rejt magában. Például 36 millió ember él Franciorszámban. Ezért ahhoz, hogy az általános szavazójogot egyetemessé tegyék, 36 millió szavazó kell. Jelenleg a legkiterjesztettebb rendszer is csupán 9 millió embernek engedi meg a szavazást. Négy emberből három ki van zárva. Mi több, a negyedik által lettek kizárva. Ez a negyedik személy a *cselekvőképtelenség* alapvetet terjeszti elő annak okaként, hogy kizárja a többieket. Tehát az egyetemes szavazójog azokra vonatkozik, akik cselekvőképesek. Fennáll a kérdés akkor, hogy ki cselekvőképes? Csak a kiskorúak, a nők, az elmebetegek és a bizonyos főbenjáró büntetettéket elkövető személyek a cselekvőképtelennek nyilvánítottak?

A szavazás korlátozásának az oka

A téma közelebbi vizsgálata rámutat az indítékra, amely a szavazójogot a cselekvőképesség feltevésére alapozza. Az indíték az az, hogy a választó vagy szavazó nem csak a saját érdekében gyakorolja ezt a jogát, hanem mindenki más érdekében.

A legkiterjesztettebb és a legkorlátozottabb választási rendszer ebből a szempontból hasonlóak. Csak abból a szempontból különböznek, hogy mit sorolnak a cselekvőképtelenség alá. Nem az alapvetben különböznek, hanem a mértékben.

Amennyiben a szavazójog az egyén születésével születik meg, mint ahogy azt napjaink görög és római gondolatok iskoláinak a republikánusai feltüntetik, akkor igazságtalan lenne a nőket és a gyermekeket eltüntetni a szavazástól. Miért tiltják el őket? Mert cselekvőképtelennek tartják őket. És a cselekvőképtelenség miért indíték a kizárásra? Mert nem csak magát a szavazót érintik a szavazatának a következményei; mert minden egyes szavazat érint és hatással van mindenkire az egész közösségben; mert a közösség emberének minden joga megvan arra, hogy biztosítékot követeljenek azokkal a lépésekkel kapcsolatban, amelyektől a jólétük és a létezésük függ.

A megoldás a törvény korlátozása

Tudom, hogy mit fognak erre válaszolni, mivel fognak ez ellen tiltakozni. De nincs itt hely egy ilyen természetű vitának a kifejtésére. Azt szeretném itt csupán megállapítani, hogy az egyetemes szavazójog feletti vita (mint minden más politikai kérdés), amely agitálja, lázba hozza és megdönti a nemzeteket, majdnem minden fontosságát elveszítené, ha a jog az lenne, amelynek lennie kellene.

Sőt, ha a jogot minden ember védelmére, és az ő szabadságuk és tulajdonuk védelmére korlátoznák; ha a jog nem lenne más, mint az egyéni jogok szervezett összefogása az önvédelem érdekében; ha a jog minden elnyomás és rablás akadály, ellenőre és büntetője lenne—elképzeltető lenne, hogy mi, mint állampolgárok, nagymértékben egyetérténénk ennek a választójognak a kiterjesztéséről?

E feltételek mellett elképzeltető lenne, hogy a választójog kiterjesztése veszélyeztetné a legfőbb jót, a közbékét? Elképzeltető lenne, hogy a kizárt osztályok visszautasítanák a szavazójoguk eljövételének békés kivárását? Elképzeltető, hogy azok, akiknek azelőtt törvényes joguk volt szavazni, irigyen védelmeznék a kiváltságukat?

Ha a jog a helyénvaló funkcióira lenne korlátozva, mindenkinek ugyanaz lenne a törvényben való érdekeltisége. Nem világos tehát ezek mellett a feltételek mellett, hogy azok, akik szavaztak, nem okoznának kellemetlenséget azoknak, akik nem szavaztak?

A legális rablás végzetes ideája

De vegyük úgy, hogy ez a végzetes alapelv be lett vezetve. A szervezés, a szabályozás, a védelem vagy támogatás címszavai alatt a jog elveszi egyik ember tulajdonát, és egy másiknak adja; a jog elveszi mindenki vagyonát, és néhánynak adja—legyen az földművelő, iparos, hajótulajdonos, művész vagy humorista. Ezek mellett a feltételek mellett minden osztály megpróbálja majd magához ragadni a törvényt, és joggal.

A kirekesztett osztályok felháborodva követelik majd a szavazójogukat—és inkább megdöntik a társadalmat, mintsem hogy azt ne kapják meg. Még a koldusok és a csavargók is bizonygatni fogják, hogy márpedig vitathatatlan joguk van a szavazáshoz. Ezt fogják mondani:

„Nem tudunk bort, dohányt vagy sót vásárolni anélkül, hogy meg ne fizetnénk az adót. És a fizetett adónk egy részét a törvény továbbadja—kiváltságok és támogatások formájában—olyan embereknek, akik gazdagabbak, mint mi vagyunk. Mások arra használják a törvényt, hogy felemeljék a kenyér, a hús, a vas vagy a ruha árát. Mivel mindenki a maga hasznára használja fel a törvényt, mi is szeretnénk a törvényt a magunk hasznára alkalmazni. Követeljük a törvénytől a *segélyhez való jogot*, amely a szegény ember lopása. Ahhoz, hogy megkapjuk ezt a jogot, mi magunknak is választópolgárokká és törvényhozókká kell válnunk ahhoz, hogy a Koldulást meg tudjuk szervezni nagyszabású méreteken belül a saját osztályunk számára, mint ahogy Maguk megszervezték nagyszabású méreteken belül a Védelmet a Maguk osztálya számára. Ne próbálják nekünk felajánlani azt, hogy Maguk majd cselekszenek a mi érdekünkben, és ahogy azt Mimerel úr indítványozta, odadoznak nekünk 600.000 frankot, hogy befogják a szánkat, mintha rácsálni való csontot dobnának nekünk. Más követeléseink is vannak. Mindegy, szóval szeretnénk a magunk érdekében alkudni, mint ahogy eddig minden más osztály a saját érdekében alkudott!”

Mit tudna erre az évről válaszolni?

A megromlott jog konfliktust szít

Mindaddig, amíg megengedik, hogy a jogot eltérítsék az igazi céljától—hogy az tulajdonát sértsen ahelyett, hogy megvédené azt—mindenki részt akar majd venni a törvényhozásban, vagy azért, hogy megvédje magát a rablástól, vagy azért, hogy felhasználja azt a rabláshoz. A politikai kérdések mindig is hátrányosan megkülönböztetettek, dominánsak és mindent felemésztőek lesznek. Harcok fognak folyni a Törvényhozás Palotája előtt, és a benti küzdelem sem lesz kevésbé elszánt. Tudva ezt, szükségtelen megvizsgálni, hogy mi folyik a francia és az angol törvényhozó testületekben; elég, ha megértjük a problémát, és a megoldás adott.

Szükséges bizonyítékot nyújtani ahhoz, hogy a jognak ez az utálatos megromlása a gyűlölet és a viszálykodás állandó forrása; hogy az magát a társadalmat rombolja szét? Ha szükséges ilyen bizonyíték, akkor vegyük az Egyesült Államok példáját [1850-ben].

Nincs még egy olyan ország, ahol a jogot a leginkább a megfelelő területén belül tartanák: minden ember szabadságának és tulajdonának a védelmére. Ennek következtében nincs a világon még egy olyan ország, ahol a társadalmi rend biztosabb alapokon nyugodna. De még az Egyesült Államokban is van két vitapont—és csak kettő—amely mindig is veszélyeztette a közbékét.

A rabszolgaság és a díjszabás rablás

Mi ez a két vitapont? A rabszolgaság és a díjszabás. Ezek azok a vitapontok, amelyekben az Egyesült Államok köztársasága általános lelkületének ellentmondóan a jog átvette a rabló szerepét.

A rabszolgaság a szabadság törvény általi megsértése. A védelmi díjszabás a tulajdon törvény általi megsértése.

Figyelemre méltó az a tény, hogy ez a kettős *legális büntény*—az Óvilágból hátramaradt sajnálatos örökség—az egyetlen vitapontok, amelyek az Egyesült Államok pusztulásához vezethetnének, és talán oda is fognak vezetni. Valóban lehetetlen elképzelni egy társadalom középpontjában ennél meghökkentőbb tényt: *A jog az igazságtalanság eszközévé vált.* És ha ez a tény szörnyű következményekkel jár az Egyesült Államokra nézve—ahol a jog helyénvaló célja csupán a rabszolgaság és a díjszabás eseteiben romlott meg—akkor mi lesz a következménye annak Európában, ahol a jog megromlása alapelv, egy rendszer?

A rablás két formája

De Montalembert úr [politikus és író] Carlier úr híres kiáltványában található gondolatot magáénak vallva ezt mondta: „Harcolnunk kell a szocializmus ellen.” A szocializmust Charles Dupin úr által előterjesztett definíció szerint így értette: „Harcolnunk kell a rablás ellen.”

Milyen rablásról beszélt ő? Mert létezik kétfajta rablás: törvényes és törvénytelen.

Nem hiszem, hogy a törvénytelen rablást, mint a tolvajlást vagy a csalást—amelyet a büntető törvénykönyv meghatároz, megelőz és büntet—szocializmusnak lehet nevezni. Nem ez a fajta rablás az, amely szervezetileg a társadalom alapját fenyegeti. Mindegy, az efajta rablás elleni harc nem váratott e két úriember felszólítására. A törvénytelen rablás elleni harc már a világ kezdete óta folyik. Jóval az 1848. februári forradalom előtt—még jóval magának a szocializmusnak a megjelenése előtt—Franciaország gondoskodott rendőrségről, bírákról, csendőrségről, börtönökről, várbörtönökről és vesztőhelyekről a törvénytelen rablás elleni harc szolgálatára. A jog maga vezeti ezt a harcot, és az az én szívem vágya és a véleményem, hogy a jog mindig is tartsa fenn ezt a rablással szembeni állásfoglalását.

A jog védelmezi a rablást

Azonban ezt nem mindig teszi meg. Néha a jog védelmezi a rablást, és részt is vesz benne. Ezáltal a haszonélvezői nincsenek kitéve a székelyeknek, a veszélynek és az aggályoknak, amelyek a cselekedeteik egyenes következményei lennének. Néha a jog a

bírák, a rendőrség, a börtönök és a csendőrök egész apparátusát a rablók szolgálatába állítja, és az áldozatot—ha az megvédi magát—bűnözőnek állítja be. Röviden, létezik törvényes rablás, és de Montalembert úr kétségkívül erről beszélt.

Ez a törvényes rablás lehet, hogy a nép törvényhozóinak intézkedései között csupán egy magányos folt. Ha ez így van, a legjobb azt a legkevesebb beszéd és feljelentgetések mellett—és az anyagi érdekeltségek felborulása ellenére—eltörölni.

Hogyan ismertetik meg a törvényes rablás

De hogyan ismertetik meg a törvényes rablás? Eléggé könnyen. Figyeljék meg, hogy a törvény elveszi-e bizonyos emberektől azt, ami az övéké, és olyanoknak adja-e, akik annak nem a tulajdonosai. Figyeljék meg, hogy a törvény hasznot nyújt-e az egyik polgárnak egy másik polgár költségén azáltal, amelyet az a polgár maga nem tehetne meg anélkül, hogy büntényt ne követne el.

Azután minden késlekedés nélkül töröljék el azt a törvényt, mert az nemcsak önmagában gonoszság, hanem további gonoszságok termőtalajává válhat, mert megtorlást vív ki. Amennyiben egy ilyen törvény—amely egy egyedüli eset is lehet—nincs azonnal eltörölve, továbbterjed, megsokasodik, és rendszerré növi ki magát.

Az, aki hasznot húz ebből a törvényből, keserűen fog panaszkodni, hogy megvédje a megszerzett jogait. Azt állítja majd, hogy az államnak kötelessége megvédeni és támogatni az ő bizonyos iparágát; hogy ez a folyamat az államot gazdagítja, mivel a védettséget élvező iparág ezáltal többet tud költeni és magasabb bért tud fizetni a szegény munkásembernek.

Ne hallgassanak az anyagi érdekeltségek ilyesfajta álokoskodására. Ezeknek az érveléseknek az elfogadása a törvényes rablást egész rendszerré építi ki. A napjaink megtévesztése arra irányuló próbálkozás, hogy mindenkit meggazdagítsanak mindenki más költségén: a rablás egyetemessé tévése annak megszervezésének álcázásával.

A törvényes rablásnak sok neve van

Nos, a törvényes rablást számtalan módon el lehet követni. Így tehát számtalan terv létezik annak a megszervezésére: díjszabás, védelem, haszon, támogatások, ösztönzések, lépcsős adóztatás, állami iskolák, garantált munkák, garantált haszon, minimálbér, segélyhez való jog, munkaeszközökhöz való jog, kamatmentes hitel, és így tovább, és így tovább. Ezeknek a terveknek az egésze—a közös céljukkal, a törvényes rablással együtt—képezi a szocializmust.

Mivel ezzel a meghatározással a szocializmus a tanok egy testülete, hogyan lehet azt megtámadni, hacsak nem alapelvek csatájával? Ha Ön ezt a szocialista tant hamisnak, abszurdnak és gonosznak tartja, akkor vesse azt el. És minél hamisabbá, abszurdabbá és gonoszabbá válik, annál könnyebb lesz azt elvetni. Mindenek előtt ha Ön erős kíván maradni, tépje ki gyökerestül a szocializmus minden szemcséjét, amely bekerülhetett a törvényhozó testületébe. Nem lesz könnyű munka.

A szocializmus törvényes rablás

De Montalembert urat azzal vádolták meg, hogy kegyetlen erőszakkal akar a szocializmus ellen harcolni. Fel kell menteni ez alól a vád alól, mert ő egyszerűen csak ezt mondta: „A szocializmus elleni harcot a törvénnyel, a becsületességgel és az igazságossággal harmóniában kell megvívni.”

De miért nem látja be de Montalembert úr, hogy egy ördögi körbe került? A törvényt használni a szocializmus ellen? Hiszen a szocializmus épp a törvényre támaszkodik. A szocialisták törvényes rablást kívánnak elkövetni, nem törvénytelen rablást. A szocialisták, mint minden más monopolista, a törvényt akarja fegyverként használni. És ha már egyszer a jog a szocializmus oldalán áll, hogy lehet azt a szocializmus ellen használni? Mert ha a rablást a jog pártolja, akkor az nem fél a Maga bíróságaitól, a csendőrségtől és a börtöneitől. Inkább segítségül hívja őket.

Ahhoz, hogy ezt megakadályozza, kizárná a szocializmust a törvényhozásból? Megakadályozná, hogy szocialisták bejussanak a Parlamentbe? A meglátásom szerint ez nem fog sikerülni mindaddig, míg a törvényes rablás a törvényhozó testület fő üzlete marad. Nem logikus—sőt abszurd—azt képzelni, hogy ez máshogy lenne.

Az előttünk álló választás

A törvényes rablás kérdését egyszer és mindenkorra le kell zárni, és csak három módja van ennek.

1. A kisebbség kirabolja a többséget.
2. Mindenki kirabol mindenkit.
3. Senki nem rabol ki senkit.

Választanunk kell a korlátozott rablás, az egyetemes rablás és a semmilyen rablás között. A törvény kizárólag csak az egyiket tudja követni.

Korlátozott rablás: Ez a rendszer akkor állt fenn, amikor a választójog korlátozva volt. Vissza lehetne fordulni ehhez a rendszerhez ahhoz, hogy megakadályozzák a szocializmus betolakodását.

Egyetemes törvényes rablás: Ez a rendszer fenyeget minket, mióta a választójogot egyetemessé tették. Az újonnan felruházott többség úgy döntött, hogy a jogot a törvényes rablásnak ugyanolyan alapelveire fekteti, mint amelyet az elődjeik használtak, amikor a szavazás korlátozott volt.

Semmilyen törvényes rablás: Ez az igazságosság, a béke, a rend, a biztonság, a harmónia és a logika alapelve. A halálom napjáig a tudóm teljes kapacitásával ezt az elvet fogom hirdetni (amely sajna! nem kielégítő).*

A jog helyénvaló funkciója

És őszintén, lehet ennél többet követelni a jogtól, mint a rablás megszüntetését? Lehet a jogot—amely szükségszerűen erőszakot alkalmaz—racionálisan másra használni, mint hogy megvédje mindenki jogait? Mindenki ellen szegülök, aki ennél a célnál többet adna a jognak, mert azt megrontja, és következésképp a hatalmat a jog ellen fordítja. Ez a legvégzetesebb és leglogikátlanabb társadalmi romlás, amit el lehet képzelni. Be kell ismerni, hogy az egyetlen igazi megoldás—amelyet oly régen keresnek

---

* A fordító megjegyzése: Amikor ezt a könyvet írta, Bastiat tudatában volt annak, hogy tébécé miatt haldokolt. Egy éven belül meghalt.

már a társadalmi kapcsolatokban—ebben a néhány szóban található: *A jog a megszervezett igazságosság.*

Akkor ezt ki kell mondani: Amikor az igazságosságot a jog szervezi meg—magyarul erővel—ez kizárja azt a gondolatot, hogy a jogot (az erőt) bármilyen emberi tevékenység megszervezésére használják fel, legyen az munkavégzés, jótékonykodás, mezőgazdaság, kereskedelem, ipar, oktatás, művészet vagy vallás. Ezeknek a jog által való megszervezése elkerülhetetlenül elpusztítja az alapvető szervezetet—az igazságosságot. Mert valóban, hogyan gondolhatjuk, hogy erőt lehet alkalmazni az állampolgárok szabadságával szemben anélkül, hogy azt az igazságossággal szemben ne alkalmazzunk, és ezzel a helyes funkciója ellen ne cselekedjék?

A szocializmus megtévesztő vonzereje

Itt találkozunk napjaink legnépszerűbb téveszméjével. Nem elég az, hogy a jog igazságos legyen; az legyen jótékony is. Az sem elegendő, hogy a jog minden állampolgárnak garantálja a képességeinek szabad és ártalmatlan használatát a saját testi, intellektuális és erkölcsi fejlődéséhez. Ehelyett azt követelik, hogy a jog közvetlenül nyújtson segílyt, oktatást és erkölcsösséget az egész nemzetben belül.

Ez a szocializmus megtévesztő csábítása. És újra elismétlem: ez a kettő a jogot egymásnak teljesen ellentmondóan használja. Választanunk kell közöttük. Egy állampolgár nem lehet egyidejűleg szabad és nem szabad.

A kikényszerített testvériség elpusztítja a szabadságot

De Lamartine úr egyszer így írt nekem: „Az Ön alapelve az én programomnak csupán a fele. Ön megállt a szabadságnál; én továbbmegyek a testvériség felé.” Én azt válaszoltam neki: „A programjának a második része el fogja pusztítani az elsőt.”

Tény, hogy számomra lehetetlen elválasztani a *testvériség* szót az *önkéntes* szótól. Nem tudom megérteni, hogy hogyan lehet a testvériséget *törvényesen* kikényszeríteni anélkül, hogy a szabadságot ne pusztítanák el *törvényesen*, és ezzel az igazságosságot ne tapossák lábbal *törvényesen*.

A törvényes rablásnak két forrása van: Az egyik, mint már mondtam, az emberi kapzsiság; a másik a hamis jótékonykodás.

Ennél a pontnál úgy gondolom, hogy ideje pontosan meghatároznom, hogy mit is értek az alatt a szó alatt, hogy *rablás*.*

A rablás megsérti a tulajdonjogot

Nem használom a szót, mint ahogy gyakran teszik, tétova, bizonytalan, körülbelüli vagy metafórikus értelemben. A tudományosan elfogadott szóhasználatot alkalmazom—amely kifejezi a tulajdon (bérek, föld, pénz vagy bármi más) ellentétét. Amikor a vagyon egy része átadódik a tulajdonosától—annak beleegyezése vagy kompenzációja nélkül, és legyen az erőszakkal vagy csalással—bárki másnak, aki nem a tulajdonosa, akkor én azt mondom, hogy azt a tulajdont megsértették; rablási cselekményt követtek el.

---

* Fordító megjegyzése: Bastiat által használt francia szó *spoliation*, zsákmányolás.

Azt mondom, hogy a jognak pontosan ezt a cselekedetet kell elnyomnia, mindig és mindenhol. Amikor a jog maga követi el ezt a cselekményt, amelyet elnyomnia kellene, én azt mondom, hogy abban az esetben is rablás történt, és hozzáteszem, hogy a társadalom és a jólét szempontjából ez a jogok elleni agresszió még rosszabb. A törvényes rablás esetében azonban az a személy, aki hasznot lát belőle, nem felelős a rablási cselekményért. A törvényes rablás felelőssége a törvényt, a törvényhozót és magát a társadalmat illeti. Itt van elrejtve a politika veszélye.

Sajnálatos dolog az, hogy a *rablás* szó ennyire kellemetlen. Hiába próbáltam egy kellemesebb szót találni rá, mert egy percig sem szeretnék—főleg most nem—felbosszantó szót használni a véleményeltérésünkhöz. Így, hisznek nekem vagy sem, kijelentem, hogy nem kívánom senki szándékait vagy erkölcsét támadni. Azt az ideát támadom, amelyet hamisnak hiszek; egy rendszert, amely számomra igazságtalannak tűnik; egy igazságtalanság, amely oly független az egyéni szándékoktól, hogy mindannyiunk hasznot húz belőle anélkül, hogy akarnánk, és szenved tőle anélkül, hogy ismernénk a szenvedés okát.

A rablás három rendszere

Nem vonom kétségbe azoknak az őszinteségét, akik a védelmi szabályozás, a szocializmus és a kommunizmus pártolói. Bármilyen író, aki ezt teszi, politikai lelkületből vagy politikai félelemből vezérelve teszi. Azonban nyomatékosítani kell, hogy a védelmi szabályozás, a szocializmus és a kommunizmus alapvetően ugyanaz a növény, csak három különböző növekedési stádiumban. Annyit mondhatok csak, hogy a törvényes rablás sokkal szembetűnőbb a kommunizmusban, mert az totális rablás; és a protekcionizmusban, mert a rablás meghatározott csoportokra és iparágakra korlátozódik.* Ebből az következik, hogy a három rendszer közül a szocializmus a legbizonytalanabb, a leghatározatlanabb, és következésképp a fejlődés legőszintébb stádiuma.

De őszinte vagy sem, az emberek szándéka itt nincs kétségbe vonva. Sőt, mint ahogy már mondtam, a törvényes rablás részben jótékonyaságon alapszik, bár ez egy hamis jótékonykodás.

Ezzel a magyarázattal vizsgáljuk meg az értékét—az eredetét és a tendenciáját—ennek a népszerű törekvésnek, amely az általános jólétet vallja elérni általános rablás által.

A jog erő

Mivel a jog megszervezi az igazságosságot, a szocialista azt kérdezi, hogy a jog miért ne szervezze meg a munkavégzést, az oktatást és a vallást.

---

* Ha a kormánytámogatás verseny elleni különleges privilégiuma—egy monopólium—csak egy csoportnak lenne adva Franciaországban, mint például a vasiparnak, ez a cselekmény oly szembetűnően törvényes rablásnak számítana, hogy nem tartana sokáig. Ezért is látjuk azt, hogy mindegyik védett ipar egy közös cél érdekében fog össze. Úgy is szervezik magukat, hogy olyan fényben tűnjenek fel, mintha minden dolgozó embert képviselnének. Ösztönösen úgy érzik, hogy a törvényes rablás általánosításával el lehet azt titkolni.

Miért ne használják a törvényt ezekre a célokra? Mert az nem tudja megszervezni a munkavégzést, az oktatást és a vallást anélkül, hogy meg ne tagadná az igazságosságot. Emlékeznünk kell arra, hogy a jog erő, és következésképp a jog helyénvaló funkciója nem terjedhet törvényesen az erő helyénvaló funkcióján túlra.

Amikor a jog és az erő az egyént az igazságosság keretein belül tartja, azok semmi mást nem kényszerítenek rá, csupán tiltást. Csak attól tartják vissza, hogy másokat bántson. Azok nem sértik meg sem a személyét, sem a szabadságát, sem a tulajdonát. Mindezt védelmezik. Védelmező szerepük van; egyenlően megvédik mindenki jogait.

A jog egy tiltó elv

A jog és a törvényes védelem által elvégzett küldetés ártalmatlansága magától értetődő; a hasznossága egyértelmű; és a törvényességét senki nem vonhatja kétségbe.

Amint egy barátom egyszer megjegyezte, a jognak ez a tiltó elve annyira igaz, hogy az az állítás, hogy a jog célja az, hogy igazságosság uralkodjék, nem egy tökéletesen pontos állítás. Emígy kellene szólnia: a jog célja, hogy megakadályozza azt, hogy igazságtalanság uralkodjék. Sőt, az igazságtalanság, és nem az igazságosság, az, amelynek saját élete van. Igazságosság csak akkor érhető el, ha nincs igazságtalanság.

De amikor a jog a szükségszerű képviselőjével, az erővel, az emberekre kényszeríti a munkavégzés szabályozásait, az oktatás mikéntjét és tárgyát, egy vallási hitet vagy hitvallást—akkor a jog már nem tiltó; kényszerítőleg hat az emberekre. A törvényhozó akaratát helyettesíti be a saját akaratuk helyett; a törvényhozó kezdeményezéseit a saját kezdeményezéseik helyett. Amikor ez történik, a népnek már nincs szüksége megvitatni, összevetni és előre tervezni; a jog megteszi mindezt. Az intelligencia haszontalan kellékké válik a nép számára; megszűnnek emberek lenni; elveszítik a személyiségeiket, a szabadságukat és a tulajdonaikat.

Próbáljon elképzelni a munkavégzésnek olyan erőszakos szabályozását, amely nem a szabadság megsértése; a vagyonnak egy olyan erőszakos áthárítását, amely nem a tulajdon megsértése. Ha nem tud ezekkel az ellentmondásokkal dűlőre jutni, akkor el kell ismernie, hogy a jog nem tudja megszervezni a munkavégzést és az iparüzést anélkül, hogy igazságtalanságot ne szervezzen meg.

A politikai megközelítés

Amikor egy politikus az irodája magányából tekint a társadalomra, megdöbben a igazságtalanság látványára, amelynek tanúja. Helyteleníti azt a nélkülözést, amelyben oly sok testvérünknek része van, amely nélkülözés még szomorúbb a luxussal és a vagyonnal összehasonlítva.

Talán a politikus megkérdézheti magától, hogy a dolgok ilyen állása nem a régi hódítások és fosztogatások, és az újkeletű törvényes rablás eredménye-e. Talán számításba kellene vennie ezt a javaslatot: mivel minden ember jóléért és tökéletességért munkálkodik, nem lenne-e az igazságosságnak csupán a feltétele elegendő ahhoz, hogy a legnagyobb erőfeszítések fejlődést és a lehető legnagyobb egyenlőséget teremtsenek, amely összeegyeztethető az egyéni felelősséggel? Nem lenne-e ez összhangban az egyéni felelősség elvével, amely Isten akarata volt annak érdekében, hogy az

emberiségnek választási lehetősége legyen bűn és erény között, és a velük járó büntetés és jutalom között?

De a politikus soha nem gondol ilyesmire. Elméje a—törvényes vagy törvényesnek tűnő—szerveződések, egyesülések és megállapodások felé irányul. Megpróbálja orvosolni a gonoszságot azáltal, hogy növeli és állandósítja azt a bizonyos dolgot, amely a gonoszságot okozza: a törvényes rablást. Láttuk, hogy a jog egy tiltó elv. Van-e ezek között a kényszerítő törvényes lépések között csak egy is, amely nem hordozza magában a rablás alapelvét.

A jog és a jótékonyság

Ön azt mondja: „Vannak emberek, akiknek nincs pénzük,” és Ön ezért a törvényhez fordul. De a törvény nem egy emlő, amely megtölti önmagát tejjel. A törvény tejelő csatornáit sem a társadalomtól független forrásból kapják a tejet. Semmi nem kerülhet be a közkinctárba egy állampolgár vagy osztály javára, hacsak más állampolgárokat vagy osztályokat rá nem kényszerítettek arra, hogy azt beküldjék. Ha minden ember azt veszi ki a kincstárból, amelyet beadott oda, akkor a törvény tényleg nem rabol meg senkit. De ez a folyamat nem tesz azért az emberért semmit, akinek nincs pénze. Ez nem segíti elő a jövedelmek egyenlőségét. A jog az egyenlőségnek csak úgy válhat eszközévé, ha néhány embertől elvesz, és más embereknek ad. Amikor a jog ezt megteszi, rablás eszközévé válik.

Mindezt figyelembe véve vizsgáljuk meg a védelmi díjszabályozást, a támogatásokat, a garantált hasznot, a garantált munkát, a segélyt és a jóléti tervezeteket, az állami oktatást, a lépcsős adóztatást, a kamatmentes hitelt és a közmunkát. Úgy fogja találni, hogy ezeket mindig a törvényes rablásra és a szervezett igazságtalanságra alapozzák.

A jog és az oktatás

Ön azt mondja: „Vannak emberek, akik nem iskoláztak,” és a törvényhez fordul. De a törvény maga nem a tanulás fáklyája, amely kivetíti a világosságát. A törvény egy olyan társadalomban működik, amelyben néhány embernek van tudása és másoknak nincsen; ahol vannak egyének, akiknek tanulniuk kell, mások meg tudnak tanítani. Az oktatásnak eme ügyében a jognak két alternatívája lehetséges: Megengedheti, hogy a tanulás-tanítás eme tranzakciója szabadon és erő használata nélkül működjön, vagy kényszerítheti az emberi akaratot ebben az ügyben azáltal, hogy elvesz néhánytól elegendőt arra, hogy kifizesse a tanárokat, akiket a kormány kinevez arra, hogy másokat tanítsanak költségmentesen. De ebben a második esetben a jog törvényes rablást követ el a szabadság és a tulajdon megszegése által.

A törvény és az erkölcs

Ön azt mondja: „Vannak emberek, akikből hiányzik az erkölcsösség vagy a vallásosság,” és a törvényhez fordul. De a törvény erő. Kihangsúlyozzam, hogy milyen erőszakos és hiábavaló erőfeszítés az, amikor kényszert alkalmaznak az erkölcs és a vallás témájában?

Úgy tünne, hogy a szocialisták, bármilyen önelégültek is legyenek, nem tudnák nem észrevenni azt az éktelen nagy törvényes rablást, amelyet ilyen rendszerek és erőfeszítések eredményeznének. De mit tesznek a szocialisták? Okosan álcázzák ezt a törvényes rablást mások elől—a testvériség, az egység, a szervezet és az egyesülés csábító nevei alatt. Mivel oly keveset kérünk a jogtól—csupán igazságosságot—a szocialisták ezért feltételezik, hogy elvetjük a testvériséget, az egységet, a szervezetet és az egyesülést. A szocialisták az individualista nevet akasztják ránk.

De biztosítjuk a szocialistákat afelől, hogy mi csak a ránk erőszakolt szervezetet utasítjuk el, nem a természetes szerveződést. Mi a ránk kényszerített egyesüléseket utasítjuk vissza, nem a szabad egyesülést. Mi a mesterséges egységet tagadjuk meg, amely nem tesz mást, mint megfosztja az embereket az egyéni felelősségeiktől. Mi nem tagadjuk meg az emberiség természetes egységét az isteni gondviselés alatt.

A kifejezések összetévesztése

A szocializmus, mint azok az ősi ideák, amelyekből származik, megkavarják a kormányzás és a társadalom közötti megkülönböztetést. Ennek eredményeképp minden egyes alkalommal, amikor ellenzünk valamit, amit a kormány tesz, a szocialisták azt a következtetést vonják le, hogy ellenezzük azt a dolgot.

Helytelenítjük az állami oktatást. A szocialista erre azt mondja, hogy mi mindenféle oktatást helytelenítünk. Kifogásoljuk az állami vallást. A szocialista erre azt mondja, hogy semmilyen vallást nem akarunk. Elvetjük az államilag kikényszerített egyenlőséget. Erre ők azt mondják, hogy ellene vagyunk az egyenlőségnek. És így tovább, és így tovább. Ez olyan, mint ha a szocialisták azzal vádolnának minket, hogy nem akarjuk, hogy az emberek egyenek, csak mert nem akarjuk, hogy az állam termesse a gabonát.

A szocialista írók hatása

Hogyan jutottak el a politikusok erre a furcsa elképzelésre, hogy a jog megteremthet valamit, amit nem is tartalmaz—vagyon, tudományt és vallást, amely pozitív értelemben jómódot jelent? Köszönhető ez a modern íróink közügyekre való hatásának?

Napjaink szerzői—főként a szocialista ideák iskoláiból—a különböző elméleteiket egy közös feltevésre alapozzák: az emberiséget két részre osztják. Az emberek általánosságban—magát az írók kivéve—alkotják az első csoportot. Az író, teljesen egymagában, alkotja a második és legfontosabb csoportot. Bizonyosan ez a legfurcsább és legönteltebb gondolat, amely valaha is megfogant az emberi elmében!

Sőt, ezek a szerzők, akik a közügyekről írnak, elkezdték feltételezni azt, hogy az embereknek nincsen önmagukban semmilyen ítélőképességük, semmilyen cselekedetre készítető motívációjuk. Az írók feltételezik, hogy az emberek belül anyagok, passzív elemekből, mozdulatlan atomokból állnak, a legjobb esetben egy olyan vegetáció, amely közömbös a saját életmódja iránt. Azt feltételezik, hogy az emberek fogékonyak arra, hogy átformálják őket—egy másik ember akarata és keze által—végtelen különböző formákká, amelyek többé-kevésbé szimmetrikusak, művésziek és tökéletesítettek.

Továbbá, a kormányügyekkel kapcsolatban megnyilvánuló írók közül egy sem haboz elképzelni azt, hogy ő maga—a szervező, felfedező, törvényhozó vagy alapító cím alatt—ez az akarat és kéz, ez az egyetemes motiváló erő, ez a teremtő hatalom, akinek az a magasztos küldetése, hogy ezeket a szétszéledt anyagokat—személyeket—társadalommá formálja.

Ezek a szocialista írók úgy tekintenek az emberekre, mint ahogy a kertész tekint a fákra. Éppen úgy, ahogy a kertész a saját szeszélye szerint a fákat piramisokká, napernyőkké, kockákká, vázákká, legyezőkké és más formákká formálja, úgy a szocialista szerző a hóbortja által vezetve az emberi lényeket csoportokká, sorokká, központokká, alközpontokká, méhsejtekké, munkacsoportokká és más variációkká formálja. És pont ahogy a kertésznek fejszére, ágnyesőre, fűrészre és ollóra van szüksége ahhoz, hogy megformázza a fáit, úgy a szocialista íróknak is szüksége van arra az erőre, amelyet kizárólag a jogban találhat, ahhoz, hogy az emberi lényeket megformálja. Ebből a célból díjzabási törvényeket, adótörvényeket, segélytörvényeket és oktatási törvényeket hoz létre.

A szocialisták istent próbálják játszani

A szocialisták az embereket nyersanyagként tekintik, amelyet társadalmi kombinációkba lehet formálni. Ez olyannyira igaz, hogy ha a szocialistáknak bármilyen kétségük lenne ezeknek a kombinációknak a sikerességéről, követelnék, hogy az emberiség egy kis csoportját különítsék el kísérlet céljából. *A próbáljunk ki minden rendszert* nevezetű népszerű idea elég jól ismert. És egy szocialista vezető ismert arról, hogy minden kertelés nélkül azt követelte, hogy az Alkotmányozó Nemzetgyűlés adjon neki egy kisebb kerületet annak minden lakosával, hogy kipróbálhassa a kísérletét.

Ugyanilyen módon egy feltaláló elkészít egy modellt, mielőtt felépít egy teljes méretű gépet; a kémikus elhasznál valamennyi kémiai anyagot—a farmer elhasznál valamennyi magot és földet—hogy kipróbálja egy ötletet.

De micsoda különbség van a kertész és a fáik között, a feltaláló és a gépe között, a kémikus és az elemei között, a farmer és a magjai között! És maximális őszinteséggel a szocialista azt képzei, hogy ugyanaz a különbség fennáll közöttük és az emberiség között!

Nem csoda, hogy a tizenkilencedik század írói a törvényhozó zsenialitásának mesterséges teremtményeként tekintenek a társadalomra. Ez az idea—a klasszikus oktatás gyümölcse—országunk minden értelmisége és híres írója felett átvette az uralmat. Ezeknek az értelmiségieknek és íróknak a számára az egyének és a törvényhozó közötti kapcsolat hasonló az agyag és a fazekas kapcsolatához.

Sőt, még ott is, ahol felismerték az emberi szívben lakozó cselekvés alapelvét—és az emberi értelemben lakozó ítélőképesség alapelvét—ezeket az Istentől kapott ajándékokat végzetes ajándékoknak tekintik. Azt gondolják, hogy az egyének ennek a két ajándéknak a befolyása alatt hajlamosak végzetes romlásba dönteni saját magukat. Feltételezik, hogy ha a törvényhozók szabadon hagyják az embereket, hogy a saját hajlamaikat kövessék, a vallás helyett az ateizmusnál, tudás helyett a tudatlanságnál, termelés és kereskedés helyett szegénységben kötnének ki.

A szocialisták megvetik az emberiséget

Ezek szerint az írók szerint még szerencse, hogy a Menny felruházott bizonyos férfiakat—kormányzókat és törvényhozókat—teljesen ellentétes hajlamokkal nem csak a saját maguk, hanem az egész világ érdekében! Amíg az emberiség a gonoszságra hajlik, a törvényhozók a jóra vágnak; amíg az emberiség a sötétség felé halad, a törvényhozók felvilágosodásért küzdenek; amíg az emberiség a bűn felé sodródik, a törvényhozókat az erkölcs vonzza. Mivel eldöntötték a dolgok illetén állását, ezért követelik az erő alkalmazásának jogát ahhoz, hogy behelyettesíthessék a saját hajlamaikat az emberi fajának helyébe.

Vegyen bármilyen filozófiáról, politikáról vagy történelemről szóló könyvet, valószínűleg fel fogja ismerni, hogy az országunkban milyen mélyre lett gyökereztetve ez az idea—a klasszikus tanulmányok gyermeke, a szocializmus szülőanyja. Valószínűleg mindegyikben meg fogja találni ezt az ideát, amely szerint az emberiség nem más, mint élettelen anyag, amely az állam hatalmától kapott életet, szerveződést, erkölcsöt és jó módot. Ami még ennél is rosszabb, azt állítják, hogy az emberiség hajlik a degenerálódásra, és ettől a lecsúszástól csak a törvényhozó misztikus keze menti meg. A konvencionális klasszikus gondolkozás mindenütt azt hangoztatja, hogy a passzív társadalom mögött rejlik egy erő, amelyet *jognak* vagy *törvényhozónak* (vagy valamilyen más névvel bizonyos vitathatatlan befolyású és felhatalmazású megnevezetlen személyt vagy személyeket illet) neveznek, amely az emberiséget mozgatja, ellenőrzi, hasznára válik és jobbá teszi.

A kényszermunka védelme

Vegyünk először figyelembe egy idézetet Bossuet-tól (a trónörökös tanítójától XIV. Lajos udvarában):

Az egyik dolog, amely az egyiptomiak értelmébe a leginkább bele volt vésve (ki által?), a hazaszeretet volt. [...] Senkinek nem volt megengedve, hogy az állam számára hasznavehetetlen legyen. A törvény kiszabta mindenkinek a munkáját, amely apáról fiúra szállt. Senkinek nem lehetett két munkája. És nem lehetett munkát változtatni. [...] De volt egy feladat, amelyre mindenkit *rakényszerítettek*: a jog és a bölcsesség tanulmányozása. Vallási és az ország politikai szabályozásai iránti tudatlanság semmilyen körülmények között nem volt *elnézve*. Továbbá mindegyik foglalkozás ki lett jelölve (ki által?) egy bizonyos kerületre. [...] Az egyik legjobb törvény az volt, hogy mindenkit *kiképezték* (kik?), hogy azoknak engedelmeskedjenek. Ennek eredményeképpen Egyiptom tele volt csodálatos feltalálásokkal, és semmit nem mellőztek, amely az életet egyszerűvé és nyugodtá tette.

Tehát Bossuet szerint semmi nem származik az egyéntől. Hazaszeretet, jó mód, feltalálások, gazdálkodás, tudomány—minden a törvények és az uralkodók által adatik a népnek. A népnek nincs más dolga, mint a vezetőség előtt meghajolni.

Az atyáskodó kormányzat védelme

Bossuet az államnak ezt az ideáját, miszerint az minden fejlődés forrása, oly messzire viszi, hogy az egyiptomiak védelmére kel az őket érő vád ellen, miszerint elvetették a birkózást és a zenét. Azt mondta:

Ez hogyan lehetséges? Ezeket a művészeti ágazatokat Trismegistus találta fel (aki állítólag az egyiptomi isten, Ozírisz, kancellárja volt).

Szintén a perzsák között Bossuet azt állítja, hogy minden felülről jön:

A *herceg* legelső felelősségei közé tartozott a mezőgazdaság támogatása. [...] Mint ahogy a hadsereg szabályozására léteztek hivatalok, úgy a földművelés irányítására is létrehoztak hivatalokat. A perzsa nép *inspirálva* volt a királyi hatalom iránt mutatott tiszteletadásában.

És Bossuet szerint a görög népnek, bár rendkívül intelligensek voltak, semmi egyéni felelősségérzete nem volt; mint a kutyák és a lovak, saját maguktól a legegyszerűbb játékokat sem tudták volna feltalálni:

A görögöket, akik természetükből kifolyólag intelligensek és bátrak voltak, az Egyiptomból származó királyok és telepések művelték ki annak idején. Ezekről az egyiptomi uralkodóktól a görög nép megtanulta a testmozgást, a futóversenyt, és a ló- és fogatversenyt. [...] De a legjobb dolog, amelyet az egyiptomiak tanítottak a görögöknek az volt, hogy hogyan legyenek tanulékonyak, és hogy megengedjék, hogy a jog formálhassa őket a köz érdekében.

A passzív emberiség ideája

Vitathatatlan, hogy ezek a klasszikus elméletek (amelyeket ezek a modernkori tanítók, írók, törvényhozók, közgazdászok és filozófusok terjesztenek) azt állítják, hogy minden, ami a népé, az rajtuk kívül eső forrásból származik. Másik példa lehet Fenelon (érsek, szerző és Burgundy hercegének oktatója).

Ő tanúja volt XIV. Lajos hatalmának. Ez, és a tény, hogy klasszikus tanulmányokban és az ókor tiszteletében nevelkedett, Fenelont természetesen arra készítette, hogy elfogadja azt az ideát, hogy az emberiségnek passzívnak kell lennie; hogy a nép szerencsétlensége és a jómódja—a bűne és az erkölce—a jog és a törvényhozók külső ráhatásának eredménye. Tehát az *Utopia de Salentum c.* munkájában az embereket—minden érdeklődésükkel, képességeikkel, vágyaikkal és tulajdonaikkal—a törvényhozó abszolút kénye-kedve alá helyezi. Bármilyen is legyen az ügy, az egyének nem döntenek saját maguktól; a herceg dönt helyettük. A herceget ennek a formátlan embertömegnek a lelkeként képzelel el, akik a nemzetet alkotják. A hercegen testetesz meg a gondolat, az előrelátás, minden fejlődés és minden szerveződés alapelve. Tehát a felelősség őbenne található.

Fenelon *Telemachusának* tizedik könyvének az egésze ezt bizonyítja. Ajánlom az olvasónak, én pedig megelégszem azzal, hogy találomra idézek ebből az ünnepektől, amelynek elsőként adózom tisztelettel.

A szocialisták semmibe veszik az érvet és a tényeket

Azzal az elképesztő hiszékenységgel, amely oly jellemző a klasszikusokra, Fenelon ügyet sem vet az érv és a tények tekintélyére, amikor az egyiptomiak általános jólétét nem az ő bölcsességüknek tulajdonítja, hanem a királyaikénak:

Bármerre is néztünk volna, nem láttunk volna mást, mint gazdag városokat és vidéki birtokokat a legjobb elhelyezkedéssel; mezőket, amelyek soha nem heverték parlagon, minden évben aranyszínű gabonával voltak bevetve; réteket tele nyájakkal; munkásokat a gyümölcs terhe alatt roskadozva, amellyel a föld oly bőkezűen elhalmozta a művelőit; pásztorokat, akiknek sípjainak és furulyáinak lágy melódiai visszhangoztak. „Boldog,” mondta Mentor, „a nép, akit bölcs király kormányoz.”

Később Mentor azt kívánta, hogy megfigyeljem azt az elégedettséget és bőséget, amely egész Egyiptomot eltöltötte, amely huszonkétezer várost számlált. Csodálta a városokban megfigyelhető jó rendszabályokat; a szegény javát szolgáló igazságszolgáltatást a gazdag ellen; a gyermekek engedelmességre, munkára, józanságra és a művészetek és irodalom szeretetére való szilárd oktatását; azt a pontosságot, amellyel minden vallási szertartást elvégeztek; az önzetlenséget, a becsületesség iránti magasszintű tiszteletet, az emberek iránti hűséget, és az istenek félelmét, amelyet minden apa megtanított a gyermekeinek. Nem győzte csodálni az ország virágzását. „Boldog,” mondta, „az a nép, amelyet bölcs király kormányoz ilyen módon.”

A szocialisták uralkodni akarnak a nép felett

Fenelon pásztorokölteménye Krétáról ennél is csábítóbb. Mentorról ezt mondta:

Minden, amelyet ezen a csodálatos szigeten látsz, Minor törvényeinek az eredménye. Az az oktatás, amelyet a gyermekek részére kirendelt, erőssé és egészségessé teszi a testüket. A gyermek kezdettől fogva hozzászokik a mértékletes és munkával töltött élethez, mert az ember feltételezi, hogy az ösztönök élvezetei gyengítik mind a testet, mind az értelmet. Így nem engedtetik meg nekik semmilyen élvezet, kivéve az, hogy erkölcsileg legyőzhetetlenné válnak és dicsőséget szereznek. [...] Itt három büntetnek, amely más népek között büntetlenül marad: a hálátlanságot, a képmutatást és a kapzsiságot. Nincs szükség megbüntetni a fényűzést és a tékozlást, mert ezek ismeretlenek Krétán. [...] Nem engedélyezett a drága bútor, a pazar ruha, az ingyenc falatok, a díszes paloták.

Így készíti fel Mentor a tanítványát arra, hogy formálja és manipulálja—kétségkívül a legjobb szándékkal—Ithaca népét. És hogy meggyőzze tanítványát ezeknek az ideáknak a bölcsességéről, Mentor Salentum példáját idézi.

Ebből a fajta filozófiából kapjuk az első politikai gondolatainkat! Úgy tanítják nekünk, hogy hogyan bánjunk emberekkel, mint ahogy az agrároktató tanítja a farmereket, hogy hogyan készítsék elő és műveljék meg a földet.

Egy híres név és egy örögi idea

Most hallgassuk meg, mit mond a nagyszerű Montesquieu erről a témáról:

Ahhoz, hogy fenntartsuk a kereskedelmi szellemet, szükségeltetik, hogy a jog támogassa azt. Ezeknek a törvényeknek kötelességük arányosan felosztani a kereskedelem nyereségét és ezáltal biztosítani minden szegény állampolgárnak eléggé egyszerű körülményeket ahhoz, hogy másokhoz hasonlóan dolgozhassanak. Ezeknek a törvényeknek kötelességük minden gazdag állampolgárt olyan alacsony körülmények közé helyezni, hogy rákényszerüljenek a munkára ahhoz, hogy megtartsák, amijük van vagy hasznot lássanak.

Tehát a törvények rendelkezzenek minden nyereségről!

Bár az igazi egyenlőség az állam lelke egy demokráciában, mégis ezt annyira körülményes elérni, hogy annak pontos betartása nem mindig kívánatos. Elegendő az, hogy legyen egy népszámlálás, hogy ezeket a vagyoni különbségeket bizonyos korlátok közé szorítsák vagy fixálják. Miután ez kész, már csak a meghatározott törvényeken múlik, hogy ezt az egyenlőtlenséget kiegyenlítsék azáltal, hogy terheket rónak ki a gazdagokra, és segélyeket adnak a szegényeknek.

Itt ismét a nyereség törvény és erő általi kiegyenlítésének az ideájával találkozunk.

Görögországban kétféle köztársaság létezett. Az egyik, Spárta, katonai volt; a másik, Athén, kereskedelmi. Az elsőben az volt kívánatos, hogy az állampolgárok henyéljenek; a másodikban a munka szeretetét támogatták.

Figyeljék meg ezeknek a jogalkotóknak a csodálatos zsenialitását: azáltal, hogy lealáztak minden meghonosított szokást—azáltal, hogy minden erény fogalmát összecsérték—előre tudták, hogy a világ ámulni fog a bölcsességükön.

Lycurgus stabilitást adott a városának, Spártának, azáltal, hogy a piti tolvajlást az igazság szellemével kombinálta; a legteljesebb szolgásgot a szertelen szabadsággal párosította; a legszörnyűségesebb hitvallást pedig a legnagyobb mértékletességgel. Úgy tűnt, hogy megfosztja a városát az összes erőforrásától, művészetétől,

kereskedelmétől, pénzétől és védelmétől. Spártában az ambíció nem társult az anyagi juttatás reményével. A természetes szeretetnek nem volt megnyilvánulása, mivel az ember nem volt sem fiú, sem férj, sem apa. Még az erkölcsi tisztaság is megszűnt illedelmességnek lenni. *Ezáltal Lycurgus Spártát naggyá és dicsővé tette.*

Ez a merészség, amelyet Görögország intézményeiben lehetett fellelni, megismétlődik a modern időnk elkorcsosulásában és romlottságában. Egy-egy esetenkénti becsületes jogalkotó átformálta a népet, amelyben a tisztesség oly természetesnek tűnik, mint a spártaiakban a bátorság.

Például William Penn egy igazi Lycurgus. Bár Penn úrnak béke volt a célja—míg Lycurgus szeme előtt háború lebegett—abban mégis hasonlítanak egymásra, hogy a szabad emberek feletti erkölcsi tekintélyük megengedte nekik azt, hogy úrrá legyenek előítéleteken, legyőzzenek szenvedélyeket, és a saját népeiket új utakra tereljék.

Paraguay országa ismét egy másik példával szolgál [egy olyan népről, amelyet annak javára átformáltak a jogalkotóik].*

Mármost az igaz, hogy amennyiben az ember a parancsolás pusztá élvezetét az élet legnagyobb örömeinek tartja, egy társadalom elleni bünt fontolgat; az azonban mindig egy nemes idea marad, hogy az embereket olyan módon kormányozzák, ahogy az boldoggá teszi őket.

Azoknak, akik hasonló intézményeket kívánnak létrehozni, a következőket kell tenniük: létrehozni a köztulajdonjogot, mint Plátó köztársaságában; tisztelni az isteneket, ahogy Plátó elrendelte; megakadályozni a külföldieknek a néppel való összevegyülését annak érdekében, hogy megőrizzék a szokásokat; az állampolgárok helyett az állam hozza létre a kereskedelmet. A jogalkotók luxuscikkek helyett művészeteket szolgáltatassanak; vágyak helyett szükségleteket elégítsenek ki.

Egy félelmetes idea

Azok, akik könnyen belebolondulnak a közönséges dolgokba, így kiálthatnak fel: „Montesquieu mondta ezt! Hát ez pompás! Mily fennkölt!” Ami engem illet, merem vállalni a véleményemet. Én azt mondom: Micsoda?! Hogyan nevezheti ezt nagyszerűnek? Ez félelmetes! Förtelmes! Montesquieu írásainak ez a találmányra kiválasztott válogatása azt mutatja, hogy ő az embereket, a szabadságot, a tulajdont—magát az emberiséget—csupán anyagnak tekinti, amely felett a jogalkotók a bölcsességüket alkalmazhatják.

A demokraták vezetője

---

* Fordító megjegyzése: Az akkori Paraguay egy a mainál sokkal nagyobb ország volt. A jezsuiták gyarmatosították, akik az indiánokat falvakba telepítették, és általánosságban szólva megvédték őket a kapzsi hódítók további brutalitásaitól.

Most vizsgáljuk meg Rousseau-t ebben a kérdésben. Ez a közügyekről megnyilatkozó szerző a demokraták kimagasló tekintélye. És bár a társadalom felépítését a nép akaratára alapozza, mindenkinél nagyobb mértékben elfogadta az emberiség tehetetlenségének teóriáját a jogalkotók jelenlétében:

Amennyiben igaz az, hogy ritka a nagyszerű herceg, akkor nem igaz-e az, hogy a nagyszerű jogalkotó még ritkább? A hercegnek csupán a jogalkotó által kijelölt ösvényt kell járnia. *A jogalkotó az a szerelő, aki feltalálja a gépet; a herceg csupán a kezelő, aki azt mozgásba helyezi.*

Az emberek mégis milyen szerepet játszanak mindebben? Ők csupán a gépezet, amelyet mozgásba helyeznek. Sőt, nem tekintik-e csupán nyersanyagoknak, amelyből a gépezet készül?

Ily módon ugyanaz a kapcsolat létezik a jogalkotó és a herceg között, mint az agrárszakember és a gazda között; és a herceg és az alattvalói közötti kapcsolat megfelel a gazda és a földje közötti kapcsolatnak. Milyen magasra emelték akkor ezt a közügyekről nyilatkozó szerzőt az emberiség fölé? Rousseau maguk a jogalkotók felett uralkodik és tanítja nekik a szakmájukról ilyen zsarnoki megfogalmazások szerint:

Stabilitást adnának az államnak? Akkor közelítsék a szélsőségeket egymáshoz, amennyire csak lehetséges. Ne fogadjanak el se gazdagot, se koldust.

Ha a talaj szegényes vagy meddő, vagy az ország túl kicsinek bizonyul a lakosai számára, akkor forduljanak az iparhoz és a művészetekhez, és kereskedjenek ezekkel a termékekkel a szükséges ételért. [...] Termő talajon—*amennyiben kevés lakossággal rendelkeznek*—szenteljék minden figyelmüket a mezőgazdaságnak, mert az sokasítja a népet; *vessék el* a művészeteket, mert azok csak a nemzet kihalását szolgálják. [...]

Amennyiben hosszú és megközelíthető tengerpartokkal rendelkeznek, *töltsék meg a tengert* kereskedelmi hajókkal; brilliáns, de rövid jövő vár Magukra. Ha a tengereik csak járhatatlan szirteket mosnak, akkor hagyják, hogy a nép barbár maradjon, és halat egyen; sokkal csendesebben—talán jobban—fognak élni, és teljes bizonyossággal sokkal boldogabban.

Röviden, és kapcsolódva az alapelvekhez, amelyek mindenkire érvényesek, minden népnek megvannak a maga sajátos körülményei. És ez a tény maga teszi a jogalkotást a körülményeknek megfelelőnek.

Ez az oka annak, hogy korábban a hébereknek—és mostanában az *araboknak*—a vallás volt a fő témájuk. Az athéniak témája az irodalom volt; Karthágóé és Tíruszé kereskedelem; Rodoszé tengerészet; Spártáé háború; és Rómáé az erény. *A Törvények Szelleme* szerzője rámutatott arra, hogy *a jogalkotó milyen tudomány által irányítsa az intézményeit ezek felé a célok felé.* [...] De gondolják, hogy a jogalkotó hibázik a helyes célját illetően, és a dolgok természete által javasoltaktól eltérő alapelveket követ? Gondolják, hogy a kiválasztott alapelv van, mikor rabszolgaságot

idéz elő, és van, amikor szabadságot; van, mikor gazdagságot, és van, amikor népességnövekedést; van, hogy békét, és van, hogy hódítást? A célnak eme összezavarása lassan elgyengíti a törvényt és megbénítja az alkotmányt. Az állam szüntelen agitációknak lesz kitéve, míg el nem pusztul vagy meg nem változik, és a leküzdhetetlen természet visszanyeri birodalmát.

De ha a természet eléggé leküzdhetetlen, és *vissza tudja nyerni* a birodalmát, akkor Rousseau miért nem ismeri el, hogy nincs jogalkotóra szüksége, hogy azt magától is elnyerje. Miért nem látja, hogy az emberek a saját ösztöneiket követve gazdálkodni fognak a természet talajon, és kereskedni a hosszú és könnyen járható tengerpartokon, még egy Lycurgus vagy egy Solon vagy egy Rousseau beleavatkozása nélkül is, *akik pedig könnyen hibázhatnak*.

A szocialisták kieroszakolt alkalmazkodást akarnak

Legyen, ahogy lennie kell, Rousseau a társadalom teremtőit, szervezőit, irányítóit, a jogalkotóit és felügyelőit szörnyű felelősséggel ruházza fel. Éppen ezért sokat is követel tőlük:

Annak, aki egy nép politikai megteremtésére vállalkozni mer, hinnie kell abban, hogy úgy mond meg tudja változtatni az emberi természetet; át tudja alakítani az egyént—aki önmagában egy egyedülálló és tökéletes egész—egy nálánál nagyobb egész egyszerű részévé, amelytől az egyén azután az életét és lényét kapja. Ezért annak az embernek, aki egy nép politikai teremtésére vállalkozik, hinnie kell abban, hogy képessége van megváltoztatni az ember összetételét; azt megerősíteni; a természettől kapott fizikai és független létezését helyettesíteni egy olyan létezéssel, amely részleges és erkölcsös.* Röviden, a politikai ember leendő teremtőjének el kell távolítania az ember saját erőit, és felruházni őt másokkal, amelyek természetszerűen idegenek a számára.

Szegény emberi természet! Mivé lenne egy ember méltósága, ha azt Rousseau követőire bízánk?

A jogalkotók formálni kívánják az emberiséget

Most vizsgáljuk meg Raynalt az emberiség jogalkotók által való megformálása témájában:

A jogalkotó először vizsgálja meg a klímát, a levegőt és a talajt. A rendelkezésére álló források határozzák meg a feladatait. Először vizsgálja meg a fekvését. A tengerparton élő népességnek szüksége van a

---

* Fordító megjegyzése: Rousseau szerint a társadalom embere olyan értelemben részleges, hogy a továbbiakban csupán a társadalom egy része. Önmagát ilyennek tekintve—és az egész szemszögéből gondolkodva és érezve—ezáltal erkölcsössé válik.

hajózást szabályozó törvényekre. [...] Amennyiben a szárazföld belsejében elhelyezkedő településről van szó, a jogalkotó a természetnek és a talaj termőképességének megfelelően készíti terveit. [...]

A jogalkotó zsenialitása legfőképp a tulajdon szétoztásában található. Általános szabály az, hogy amikor egy új gyarmat jön létre bármely országban, minden embernek adassék elegendő föld, hogy eltarthassa a családját. [...]

Egy megműveletlen szigeten, amelyet *Őn* gyermekekkel népesít be, nincs más dolga, mint hogy hagyja az igazság magvait csírázni az értelem fejlődése szerint. [...] De amikor egy múlttal rendelkező nemzetet telepít egy új országba, a jogalkotó ügyessége azon a politikán nyugszik, hogy *nem engedi meg, hogy a nép* megtartsa bármilyen ártalmas véleményt vagy szokást, amelyet valószínűleg meg lehet gyógyítani és ki lehet javítani. Ha meg kívánja előzni ezeknek a véleményeknek és szokásoknak az állandósulását, biztosítsa magának a második generációt a gyermekek számára létrehozott állami oktatás általános rendszerével. Egy herceg vagy jogalkotó soha ne hozzon létre egy gyarmatot anélkül, hogy először ne küldene oda bölcs embereket a fiatalság oktatására. [...]

Egy új gyarmaton az elővigyázatos jogalkotónak bőséges lehetőség áll rendelkezésére, ha *a nép szokásait és életmódját meg kívánja tisztítani*. Amennyiben rendelkezik erénnyel és zsenialitással, *a rendelkezésére álló föld és nép* inspirálni fogja a lelkét egy a társadalom számára elkészítendő tervvel. Egy szerző csupán nagyvonalakban tudja ezt a tervet előre felvázolni, mert az szükségszerűen függ mindegyik hipotézisnek a bizonytalanságától; a probléma sokféle formát, komplikációt és körülményt támaszt, amelyeket nehéz előre látni és részleteiben lerendezni.

A jogalkotóknak megmondják, hogyan irányítsák az embereket

Raynal jogalkotókhöz intézett útmutatásait arról, hogy hogyan irányítsák az embereket, a mezőgazdasági professzor tanulóihoz intézett oktatásához lehetne hasonlítani: „A klíma a gazda első szabálya. A forrásai határozzák meg a művelési módját. Először is figyelembe kell vennie a fekvését. Ha agyagos a talaj, ezt és ezt kell tennie. Ha homokos talajról van szó, akkor megint másként kell eljárnia. A gazdának bármilyen lehetőség rendelkezésére áll, aki meg kívánja tisztítani és feljavítani a termőtalaját. Ha eléggé ügyes, a *rendelkezésre álló* trágya segít a működéshez szükséges terv elkészítésében. Egy professzor előre csak nagyvonalakban tudja felvázolni ezt a tervet, mert az szükségszerűen függ a hipotézisek bizonytalanságától; a probléma sokféle formát, komplikációt és körülményt támaszt, amelyeket nehéz előre látni és részleteiben lerendezni.”

Ó, ti fennkölt szerzők! Kérlek, emlékezzetek néha arra, hogy ez az agyag, ez a homok és ez a trágya, amellyel ti oly önhatalmúlag rendelkeztek, ezek emberek! Egyenlőek veletek! Intelligensek és szabad emberi lények, mint ti magatok! Ahogy ti is, ők is kaptak Istentől képességet arra, hogy megfigyeljenek, előre tervezzenek, gondolkodjanak és maguktól véleményt alkossanak!

Egy ideiglenes diktatúra

Hallgassuk meg Mably-t a jog és a jogalkotó témájáról. Az itt idézett szavai előtti részben Mably úgy gondolja, hogy a biztonság elhanyagolása miatt elmúlt az idő a jog felett. Így folytatja az olvasóhoz intézett szavait:

E körülmények mellett világossá vált, hogy a kormány ruganyossága ellazult. Feszítse meg, és a probléma megoldódik. [...] Kevesebbet foglalkozzon a hibák büntetésével, és többet annak a jutalmazásával, amelyre *szüksége van*. Ezáltal visszaadja a *köz társaságának* a fiatalság életerejét. Mivel a szabad nép közömbössé vált ez iránt a eljárás iránt, elveszítette a szabadságát! De ha a probléma oly előrehaladott, hogy a szokásos kormánytevékenységek nem tudják megoldani, akkor forduljon egy különleges bírósághoz egy kis időre, amelynek tekintélyes hatalma van. A polgárok elképzeléseit kemény kézzel kell leverni.

Mably így folytatja hús kötetten keresztül.

Az ilyen tanítás befolyása alatt—amely a klasszikus oktatásból ered—eljött az idő, hogy mindenki az emberiség fölé akarja magát helyezni ahhoz, hogy a saját elképzelései szerint intézkedhessék, szervezhessen és szabályozhasson.

A szocialisták vagyonegyenlőséget akarnak

Következőnek vizsgáljuk meg, hogy mit mond Condillac a jogalkotók és az emberiség témájáról:

Uram, képzelje magát Lycurgus vagy Solon helyébe. És mielőtt befejezi ennek az esszének az olvasását, mulatságból képzelje el, hogy Amerika vagy Afrika vadembereinek ad törvényeket. Zárja ezeket a nomádokat állandó lakhelyekbe; tanítsa meg nekik az állattenyésztést. [...] Próbálja meg bennük kifejleszteni azt a társadalmi tudatosságot, amelyet a természet beléjük ültetett. [...] Használjon büntetést, hogy az érzéki vágy utálatossá váljon a számukra. Ezáltal meg fogja látni, hogy a törvényhozásának minden pontja ezeket a vadembereket arra készíti, hogy elhagyják a bűnt, és erényt nyerjenek.

Minden népnek voltak törvényeik. De kevés nép volt eddig még boldog. Ez miért van? Mert maguk a jogalkotók majdnem mindig közömbösek maradtak a társadalom célja iránt, amely a családok egyesítése egy közös érdekből kifolyólag.

A jog pártatlansága két dologból áll: a polgárok közötti vagyonegyenlőség és a méltóságuk egyenlőségének a létrehozása. [...] Ahogy a törvények nagyobb egyenlőséget hoznak létre, azok annál bizonytalanabbá válnak a polgárok számára. [...] Amikor minden ember egyenlő a vagyonát és a méltóságát illetően—és amikor a törvények nem engedik ennek az egyenlőségnek a felfordulását—akkor az emberek

hogyan válhatnak agitálttá kapzsiság, ambíció, tékozlás, henyélés, tunyaság, irigység, gyűlölet és féltékenység által?

Amit Spárta köztársaságáról tanult, az megvilágíthatja ezt a kérdést. Nem volt még egy állam, amelynek a törvényei nagyobb összhangban voltak a természet és az egyenlőség rendjével.

A szocialista szerzők tévedése

Tulajdonképpen nem csoda, hogy a tizenhetedik és tizennyolcadik században az emberi fajt élettelen anyagnak tekintették, amely kész volt arra, hogy mindent—formát, arcot, energiát, mozgást, életet—egy hatalmas hercegtől vagy egy nagyszerű lángelmétől kapjon. Ezeket az évszázadokat az ókor tanulmányozásán táplálták. És az ókor mindenhol—Egyiptomban, Perzsiában, Görögországban, Rómában—néhány ember szemüvegén keresztül nyújt ismeretet, akik az emberiséget formálták a saját szeszélyeik szerint, erőszak és fondorlatok tekintélyének köszönhetően. De ez még nem bizonyítja azt, hogy ez a helyzet kívánivaló. Csupán annyit bizonyít, hogy mivel az emberek és a társadalom képesek a fejlődésre, természetszerűleg elvárható az, hogy tévedés, tudatlanság, önkényuralom, rabszolgaság és babonáság előfordulása a történelem kezdetén nagyobb volt. Az előbbieken idézett szerzők nem tévedtek abban, hogy voltak ilyen ősi intézmények, de abban tévedtek, hogy őket a jövő generációi elé tárták, hogy azokat csodálják és lekoppintsák. Kritikátlan és gyermeki alkalmazkodók magától értetődőnek vették az ókori világ mesterséges társadalmainak a nagyságát, méltóságát, erkölcsösségét és boldogságát. Nem értették, hogy az ismeret idővel felemelkedik és növekszik; és a tudás eme növekedésével arányosan a hatalom az igazság oldalára áll, és a társadalom visszanyeri a hatalmát önmaga felett.

Mi a szabadság?

Tulajdonképpen mi az a politikai küzdelem, amelynek tanúi vagyunk? Ez minden ember a szabadság felé irányuló ösztönös küzdelme. És mi ez a szabadság, amelynek csupán a neve hallatán a szív gyorsabban kezd el verni és megmozgatja a világot? Ez nem-e minden szabadság egyesülése—a lelkiismeret, az oktatás, az egyesülés, a sajtó, az utazás, a munka és a kereskedelem szabadsága? Röviden a szabadság nem-e minden ember szabadsága arra nézve, hogy teljesen felhasználhatja a képességeit, amennyiben azzal nem sért meg más embereket? A szabadság nem-e minden önkényuralom elpusztítója—beleértve természetesen a törvényes önkényuralmat? Végezetül, a szabadság nem-e a jog korlátozása annak azon értelemszerű szférájába, amelyben megszervezi az egyén jogát a törvényes önvédelemhez és az igazságtalanság büntetéséhez?

El kell ismerni, hogy az emberi faj szabadság utáni hajlamát nagyban megghiúsítják, főleg Franciaországban. Ez betudható annak a végzetes váagnak—amelyet az ókor tanításaiból vettek—amely a közügyekről nyilatkozó szerzőinkben közös: magukat az emberiség fölé kívánják helyezni ahhoz, hogy a saját szeszélyeik szerint intézkedhessenek, szervezhessenek és szabályozhassanak.

Jótekönykodó önkényuralom

Amíg a társadalom a szabadság eléréseért küzd, ezek a híres emberek, akik magukat annak az élére helyezik, telve vannak a tizenhetedik és tizennyolcadik század lelkiületével. Csak arra gondolnak, hogy alávéssék az emberiséget a saját társadalmi találmányaik jótékonykodó önkényuralmának. Mint Rousseau, rá akarják erőszakolni az emberiségre, hogy a közjólét igáját kezesen viseljék, amelyet ők a saját elképzeléseikben megálmodtak.

Ez főleg igaz volt 1789-ben. Alig hogy a régi rezsimit elpusztították, a társadalom ismét alá volt vetve egy mesterséges berendezkedésnek, mindig ugyanabból a pontból indulva, ahol a jog mindenhatósága uralkodik.

Hallgassák meg néhány szerzőnek és politikusnak a gondolatait abból az időszakból:

SAINT-JUST: A jogalkotó irányítja a jövőt. Ő az, aki kikényszeríti az emberiség javát. Az ő feladata az, hogy elérje, hogy az emberek azzá váljanak, amellyé ő akarja.

ROBESPIERRE: A kormány feladata az, hogy a nemzet fizikai és erkölcsi erőit a felé a cél felé irányítsa, ahol létrejöhet a köztulajdon.

BILLAUD-VARENNES: A szabadsághoz visszatérő népet újjá kell formálni. Erős hatalom és erélyes tettek szükségeltetnek a régi előítéletek, a régi szokások elpusztításához, a megromlott érzelmek kijavításához, a túlradó igények korlátozásához és a megrögzött bűnök elpusztításához. [...] Polgártársak, Lycurgus rugalmatlan szigorúsága szilárd alapot képezett a spártai köztársaságban. Solon gyenge és bízó jelleme Athént rabszolgaságba döntötte. Ez a párhuzam felöleli a kormányzás egész tudományát.

LE PELLETIER: Az emberi degenerálódás mértékét figyelembe véve meg vagyok győződve arról, hogy egy teljes regenerálódást kell véghez vinni, és ha szabad így kifejeznem magam, egy új népet kell teremteni.

A szocialisták önkényuralmat akarnak

Ismétlem, azt állítják, hogy az emberek nem más, mint nyersanyag. Nem az ő joguk, hogy a saját fejlődésüket kiharcolják; erre ők képtelenek. Saint-Just szerint csak a jogalkotó képes erre. Az emberek csak azokká válhatnak, amellyé a jogalkotó akarja, hogy váljanak. Robespierre szerint, aki szószerint Rousseau-t utánozza, a jogalkotó azzal kezd, hogy elrendeli a célt, ahol a köztulajdon megvalósul. Ha ez elhatározott, a kormánynak már csak irányítania kell a nemzet fizikai és erkölcsi erőit a felé a cél felé. Eközben a nemzet lakosai teljesen passzívak maradnak. És Billaud-Varennes tanításai szerint a népnek nem lehetnek előítéletei, érzelmei és vágyai, kivéve amelyeket a jogalkotó jóváhagy. És megkockáztatja azt a kijelentést is, hogy egy ember rugalmatlan szigorúsága képezi egy köztársaság alapját.

Abban az esetben, ha az állítólagos probléma oly nagy, hogy a szokásos kormányzati tevékenységek nem tudják megoldani, Mably önkényuralmat javasol az erény előmozdítására: „Forduljon—mondja ő—egy különleges bírósághoz egy kis időre,

amelynek tekintélyes hatalma van. A polgárok elképzeléseit kemény kézzel kell levernü.” Ez a tan nem lett elfelejtödvé. Hallgassuk Robespierre-t:

A köztársasági kormányzás alapelve az erény, és az erény létrehozásához szükséges eszköz a terror. Az országunkban helyettesíteni kívánjuk az önzöséget az erkölcsösséggel, a becsületet a becsületességgel, a szokásokat alapelvekkel, a jómodort feladatokkal, a divat önkényuralmát az értelem birodalmával, a szegénység megvetését a bün megvetésével, arcátlanságot büszkeséggel, hiúságot a lélek nagyságával, a pénz szeretetét a dicsőség szeretetével, a jó társaságot jó emberekkel, cselszövést érdemmel, az elmésséget lángelmével, csillogást igazsággal, a gyönyör unalmát a boldogság bájával, a nagyok kicsinyességét az ember nagyságával, a jómodorú, léha, degenerált népet egy nagyszerű, nagylelkü, erős és boldog néppel; röviden, a monarchia minden bünét és abszurdítását egy köztársaság erényeivel és csodáival kívánjuk helyettesíteni.

Diktatórikus arrogancia

Micsoda magasságba emeli itt magát Robespierre az emberiség fölé! És figyeljék meg azt az arroganciát, amellyel megnyilvánul. Nem elégszik meg azzal, hogy reménykedik az emberi lélek nagyszerü újraéledésében. Se nem vár el ilyen eredményt egy jól megszervezett kormánytól. Nem, ő maga fogja újracsinálni az emberiséget, és a terror eszközével.

Ezek a megromlott és ellentmondásba ütközö kijelentések kivonatok Robespierre egyik beszédébö, amelyben igyekszik megmagyarázni *az erkölcs alapelveit, amelyek a forradalmi kormányt hivatottak vezérelni*. Figyeljék meg, hogy Robespierre önkényuralomra való felhívása nem csupán egy külsö támadásnak vagy ellenállók csoportjának a leverésére irányul. Ő az önkényuralmat arra használná, hogy terrort alkalmazhasson az országa felett, hogy rájuk kényszerítse a saját erkölcsi alapelveit. Azt mondja, hogy ez a lépés csak egy ideiglenes megoldás, amely egy új alkotmányos rendet előzne meg. De a valóságban semmi mást nem akar, mint terrort használni ahhoz, hogy Franciaországbö kiirtsa *az önzést, a becsületet, a szokásokat, a jómodort, a divatot, a hiúságot, a pénz szeretetét, a jó társaságot, az intrikát, az elmésséget, az érzékiséget és a szegénységet*. Addig meg sem engedi, hogy a jog uralkodjék, míg ő, Robespierre, véghez nem vitte ezeket a *csodákat*, ahogy ő azt oly helyénvalóan hívja öket.*

Az önkényuralom közvetett megközelítése

Általában azonban ezek az úriemberek—a reformerek, a jogalkotók és a közügyekben megnyilvánuló nem kívánnak közvetlen önkényuralmat ráeröszakolni az emberiségre. Ő nem, túl mérsékeltek és emberbarátiak ök ahhoz, hogy ilyen irányt vegyenek. Ehelyett a joghoz fordulnak ennek az önkényuralomnak, ennek az

---

* Az eredeti francia szövegben Bastiat itt szünetet tart, és így szól az emberiség minden jötevöjéhez és a felette uralkodni kívánókhoz: „Ó, ti nyomorúságos teremtmények! Ti, akik oly nagyra tartjátok magatokat! Ti, akik az emberiséget így lekicsinylitek! Ti, akik mindent meg akartok reformálni! Miért nem reformáljátok meg saját magatokat? Az épp elég feladat lenne.”

abszolútizmusnak, ennek a mindenhatóságnak a megteremtése érdekében. Csupán törvényeket kívánnak hozni.

Ahhoz, hogy rámutassak ennek a különös ideának az elterjedtségére, nemcsak hogy Mably, Raynal, Rousseau és Fenelon összes művét kellene ide másolnom—plusz hosszú kivonatokat Bossuet-tól és Montesquieu-tól, hanem a Kongresszus egész jegyzőkönyvét.

Napóleon passzív emberiséget akart

Természetesen egyáltalán nem meglepő, hogy ugyanez az elképzelés Napóleonnak is nagyon megtetszett. Buzgón felkarolta és erélyesen használta. Mint egy kémikus, Napóleon egész Európát a kísérleteihez felhasználható anyagnak tartotta. De idővel ez az anyag reakcióba lépett ellene. St. Helenán Napóleon—teljesen kiábrándulva—úgy tűnt, hogy felismert az emberiségben valamennyi kezdeményezést. Ezt felismerve megszűnt a szabadságnak akkora ellensége lenni. Ez azonban nem akadályozta meg őt abban, hogy a végrendeletében ezt a leckét ne hagyja a fia számára: „Kormányozni egyenlő az erkölcsöt, az oktatást és a boldogságot növelni és terjeszteni.”

Mindezek után nem szükséges ugyanezt a véleményt idézni Morelly-tól, Babeuf-tól, Owentől, Saint-Simontól és Fouriertől. De azért leírok néhány kivonatot Louis Blanc a munka megszervezéséről írott könyvéből: „A mi tervünkben a társadalom a hatalomtól kapja a hajtóerejét.”

Ezt figyeljék meg: A hajtóerő mögötti impulzust Louis Blanc *terve* adná; a tervét ráerőszakolják a társadalomra; a Társadalom alatt az emberi faj értendő. Így az emberi faj a hajtóerejét Louis Blanc-tól kapja.

Na már most azt fogják mondani, hogy a nép választhat, hogy elfogadja-e ezt a tervet vagy elutasítja. Kétségkívül az emberek választhatnak, hogy kitől fogadnak el tanácsot és kitől nem. De Louis Blanc nem így értelmezi a dolgot. Ő azt várja, hogy ezt a tervet törvényesítik, és így a népre rá lesz erőszakolva a jog hatalma által:

A mi tervünkben az államnak csak a munkát illetően kell törvényeket hozni (semmi másban?), amely által az ipari fejlődés *teljes szabadságban* tud és kell hogy haladjon. Az állam csupán egy lejtőre helyezi a társadalmat (ennyi az egész?). Majd a társadalom a dolgok puszta energiája és az *intézményesített mechanizmus* természetes működése által megindul ezen a lejtőn.

De Louis Blanc milyen lejtőről beszél? Nem vezet ez egy szakadékba? (Nem, mert boldogsághoz vezet.) Amennyiben ez igaz, akkor a társadalom miért nem megy oda a saját jószántából? (Mert a társadalom nem tudja, hogy mit akar; azt hajtani kell.) Mi hajtja? (Hatalom.) És ki adja ennek a hatalomnak a lendületet? (Nos, a masina feltalálója—ebben az esetben, Louis Blanc úr.)

A szocializmus rosszindulatú körforgása

Soha nem fogunk megszabadulni ettől a körforgástól: a passzív emberiség ideájától és egy nagyszerű ember által felhasznált törvényes hatalomtól, amely a népet hajtja.

Ha már ezen a lejtőn van, fog a társadalom valamilyen szabadságot élvezni? (Biztosan.) És mi a szabadság, Louis Blanc úr?

Egyszer s mindenkorra, a szabadság nem csupán egy adományozott jog; ez egy hatalom is, amelyet az egyén használatára adományoztak, hogy fejlessze a képességeit az igazságosság uralkodása és a törvény védelme alatt.

És ez nem egy értelmetlen megkülönböztetés; a jelentése mély és a következményeit nehéz megjósolni. Mert ha egyszer megegyezünk abban, hogy az egyénnek ahhoz, hogy igazán szabad legyen, hatalommal kell rendelkeznie ahhoz, hogy a képességeit használhassa és fejleszthesse, abból az következik, hogy minden ember igényt tarthat a társadalommal szemben olyan oktatásra, amely megengedi neki, hogy fejlessze magát. Ebből az is következik, hogy minden ember igényt támaszthat a társadalommal szemben termelőeszközökre, amely nélkül emberi tevékenység nem lehet teljes mértékben hatékony. Nos, a társadalom milyen tevékenység által adhatja meg minden embernek a szükséges oktatást és a szükséges termelőeszközöket, ha nem állami tevékenységek által?

Ezért ismétlem, a szabadság hatalom. Miből áll ez a hatalom? (Abból, hogy valaki tanult, és adtak neki termelőeszközöket.) Ki adja az oktatást és a termelőeszközöket? (A társadalom, amely mindenkinek tartozik ezzel.) A társadalom milyen tevékenység által adja a termelőeszközöket azoknak, akik nem rendelkeznek velük? (Nos, az állam működése által.) És az állam kitől fogja azokat elvenni?

Válaszolja meg az olvasó ezt a kérdést. És azt is vegye figyelembe, hogy ez milyen irányba visz minket.

A demokraták tana

A napjaink különös jelensége—amely valószínűleg meghökkenti majd az utódainkat—az a tan, amely ezen a hármas hipotézisen alapszik: az emberiség totális tehetetlensége, a jog mindenhatósága és a jogalkotók tévedhetetlensége. Ez a három idea alkotja azoknak a szent jelképét, akik magukat teljes mértékben demokratikusoknak tekintik.

Ennek a tannak a szószólói magukat *szociálisnak* is tartják. Amilyen mértékben demokratikusok, olyan mértékben korlátlan hitüket vetik az emberiségbe. De amilyen mértékben szocialisták, olyannyira kevesebbre tartják az emberiséget a sárnál. Vizsgáljuk meg ezt az ellentétet nagyobb részletességgel.

Mi a demokrata állásfoglalása, amikor a politikai jogok a beszélgetés témája? Hogyan viszonyul a néphez, amikor jogalkotó-választásról van szó? Ó, akkor kijelentik, hogy a nép ösztönös bölcsességgel rendelkezik; a legkifinomultabb meglátással lett megáldva; *az ő akaratuk mindig helyes*; a többség akaratára *nem tévedhet*; a szavazást nem lehet túl egyetemessé tenni.

Amikor eljön az idő a szavazásra, a szavazótól nyilvánvalóan nem kérnek biztosítékot a bölcsességéről. A bölcs választáshoz való akaratát és képességét magától értetődőnek veszik. A nép tévedhet? Nem a felvilágosodás korában élünk? Micsoda?! A népet mindig pórázon kell tartani? Nem hatalmas erőfeszítés és áldozat árán nyerték a jogaikat? Nem adták elég bizonyítékát az intelligenciájuknak és a bölcsességüknek? Nem felnőttek már? Nem képesek véleményt nyilvánítani? Nem tudják, hogy mi a legjobb a számukra? Van olyan osztály vagy ember, aki annyira merész, hogy magát a nép fölé emeli, és helyettük ítélkezik és cselekszik? Nem, nem, a nép *szabad* és szabadnak kell lennie. Szeretnék maguk intézni a saját dolgaikat, és így is fognak tenni.

Azonban amikor végre megválasztották a jogalkotót—ó, akkor aztán a beszéd hangneme radikális változáson megy keresztül. A nép térjen vissza a passzivitásba, a élettelenségbe és a tudatlanságba; a jogalkotó belép a mindenhatóságba. Most már az ő dolga, hogy kezdeményezzen, hogy irányítson, hogy hajtson és hogy szervezzen. Az emberiség csak vesse alá magát; eljött az önkényuralom órája. Most már megfigyelhetjük ezt a végzetes ideát: a népnek, aki a választások alatt oly bölcs, oly erényes és oly tökéletes volt, most már semmire nincs hajlama; vagy ha van is neki, akkor azok a tendenciák csak a degradálás felé vezetnek.

A szabadság szocialista fogalma

De ne adjunk a népnek egy kis szabadságot?

De Considerant úr biztosított minket afelől, hogy ez a *szabadság elkerülhetetlenül monopóliumhoz vezet!*

Mi megértjük, hogy a szabadság versenyt jelent. De Louis Blanc úr szerint a verseny egy olyan rendszer, amely tönkreteszi az üzletembereket, és megsemmisíti a népet. Ez az oka annak, hogy szabad népek mennek tönkre és semmisülnek meg a szabadságuk fokozatával arányosan. (Louis Blanc úrnak valószínűleg meg kellene figyelnie a verseny következményét például Svájcban, Hollandiában, Angliában és az Egyesült Államokban.)

Louis Blanc úr azt is állítja, hogy a *verseny monopóliumhoz vezet*. Ugyanezzel az érveléssel közli velünk, hogy *az alacsony árak magas árakhoz vezetnek*; hogy *a verseny termelést pusztító tevékenységhez vezet*; hogy *a verseny a vásárlóerő forrásait kikapasztja*; hogy *a verseny a termelés növekedését kényszeríti ki, míg kieroszakolja a fogyasztás csökkenését*. Ebből az következik, hogy a szabad nép azért termel, hogy ne fogyasszon; hogy a szabadság *elnyomást és örületet* jelent a nép között; és hogy Louis Blanc úrnak valamit tennie kell ez ellen.

A szocialisták félnek mindenféle szabadságtól

Nos, milyen szabadságot engedjenek meg a népnek a törvényhozók? A lelkiismeret szabadságát? (De ha ezt megengedik, akkor a nép kapna a lehetőségen, és ateistává válna.)

Akkor az tanulás szabadságát? (De a szülők akkor professzorokat fizetnének azért, hogy gyermekeiket erkölcstelenségre és hamisságokra tanítsák; emellett, Thiers úr szerint, ha az oktatást nemzeti szabadsággá tennék, megszűnne nemzetinek lenni, mert a gyermekeinket a törökök és a hinduk eszméiről oktatnánk; míg most, ennek a törvényes

önkényuralomnak köszönhetően, a gyermekeink szerencsájukra a rómaiak nemes eszméit tanulják.)

Akkor a munka szabadságát? (De az versenyt jelentene, ami viszont a termelést fogyasztatlanul hagyná, üzletembereket tenne tönkre és megsemmisítené a népet.)

Akkor talán a kereskedelem szabadságát? (De mindenki tudja—és a védelmi díjszabások szószólói újra és újra bebizonyították—hogy a kereskedelmi szabadság mindenkit tönkretesz, aki abban részt vesz, és hogy szükséges elnyomni a kereskedelem szabadságát, hogy boldoguljunk.)

Akkor talán az egyesülés szabadságát? (De a szocialista tan szerint az igazi szabadság és önkéntes egyesülés egymásnak ellentmondanak, és a szocialisták célja az, hogy elnyomják az egyesülés szabadságát pontosan azért, hogy a népet igazi szabadságban való egyesülésre kényszerítsék.)

Világos tehát, hogy a szociális demokraták nem engedhetik meg az embereknek, hogy bármilyen szabadságuk is lehessen, mert abban hisznek, hogy az emberiség természete mindig mindenféle degenerálódás és katasztrófa felé hajlik. Ezért természetesen a törvényhozóknak kell a nép számára tervezeteket hozni annak érdekében, hogy megmentsék őket önmaguktól.

Ez az érvelési folyamat egy nehéz kérdéshez vezet minket: Ha a nép olyan tehetetlen, olyan erkölcstelen és olyan közömbös, mint ahogy a politikusok feltüntetik őket, akkor miért védik ugyanennek a népnek a választáshoz való jogát olyan szenvedélyes kitartással?

A Superman idea

Az emberiség eme szervezőinek az állításai egy másik kérdést is felvetnek, amelyet gyakran feltettem nekik, és amelyet, ha jól tudom, még nem válaszoltak meg: Ha az emberiség természetes hajlamai olyan rosszak, hogy nem biztonságos megengedni a népnek, hogy szabadok legyenek, hogyan lehetséges, hogy ezeknek a szervezőknek a hajlamai mindig jók? Nem tartoznak a jogalkotók és a kijelölt tisztviselők is az emberi fajhoz? Vagy abban hisznek, hogy ők finomabb agyagból készültek, mint az emberiség többi része? A szervezők fenntartják azt, hogy a társadalom, ha irányítás nélkül marad, fejjel rohan az elkerülhetetlen pusztulása felé, mert a nép ösztönei oly romlottak. A törvényhozók azt állítják, hogy ők állítják meg ezt az öngyilkos folyamatot és egy egészségesebb irányba terelik. Akkor nyilvánvaló, hogy a jogalkotók és a szervezők a Mennytől kaptak egy intelligenciát és erényt, amely őket az emberiség fölé emelte; ha ez így van, akkor mutassák fel a felsőbbrendűségük jogcímeit.

Ők lennének felettünk, a nyájuk felett, a pásztorok. Egy ilyen berendezkedés bizony feltételezi azt, hogy természetükből kifolyólag felsőbbrendűek nálunk. És mi bizony jogosan követeljük a jogalkotóktól és szervezőktől ennek a természetes felsőbbrendűségnek a bizonyítékát.

A szocialisták elvetik a szabad választást

Kérem, félre ne értsenek, én nem vitatom a jogukat ahhoz, hogy társadalmi egyesüléseket találjanak fel, azokat reklámozzák, azok szószólói legyenek, és Önmagukon azokat kipróbálják a saját költségükön és kockázatukon. De vitatom az

ahhoz való jogukat, hogy ezeket a terveket törvény által előírják a számunkra—erővel—és arra kényszerítsenek, hogy adót fizessünk Maguknak.

Nem kérem azt, hogy ezeknek a számos társadalmi gondolatok iskoláinak a támogatói—a proudhonisták, a cabetisták, a fourieristák, az univerzitaristák és a protekcionistaik—vonják vissza az ideáikat. Csak azt kérem, hogy ezt az egy ideát tagadják meg, amely mindegyikőjük esetében közös: csak azt az egy ideát adják fel, hogy rákényszerítsenek minket arra, hogy egyetértsünk a csoportjaikkal és soraikkal, a szocializált projektjeikkel, a kamatmentes hitelbankjaikkal, a görög-római erkölcsi fogalmaikkal és a kereskedelmi szabályozásaikkal. Csupán azt kérem, hogy engedtessek meg nekünk az, hogy magunk dönthessünk ezekkel a tervezetekkel kapcsolatban, hogy ne kényszerítsenek minket közvetlenül vagy közvetve arra, hogy elfogadjuk őket, ha azokat a legjobb érdekeinkkel ellenkezőnek vagy a lelkiismeretünk számára visszataszítónak találjuk.

De ezek a szervezkedők adókhöz és a jog hatalmához szeretnének jutni, hogy a terveiket kivitelezhessék. Amellett, hogy elnyomó és igazságtalan, ez a vágyuk azt a végzetes feltételezést is sugallja, hogy a szervező tévedhetetlen és az emberiség alkalmatlan. De ismétlem, hogy ha az emberek alkalmatlanok arra, hogy önmaguktól véleményt nyilvánítsanak, akkor miért beszélnek ennyit az általános szavazójogról?

A francia forradalmak oka

Az ideák közötti ellentmondás sajnos, bár érthetően, visszacseng a Franciaországban végbemenő eseményekben. Például a francia vezetett minden más európaikat a jogaik visszaszerzésében—vagy pontosabban a politikai követeléseik megszerzésében. Azonban ez a tény nem akadályozott meg minket abban, hogy ne váljunk Európában a legkormányozottabb, a legszabályozottabb, a legbecsapottabb, a legbefogottabb és a legkihasználtságos néppé. Franciaország abban is vezet minden más nemzet előtt, hogy itt a leginkább elvárhatóak a forradalmak kitörései. És a körülmények adottak ahhoz, hogy ez természetesen így is legyen.

És ez így fog maradni mindaddig, amíg a politikusaink továbbra is elfogadják ezt az ideát, amelyet Louis Blanc úr oly találóan kifejtett: „A társadalom a hatalomtól kapja a lendületét.” Ez így fog maradni mindaddig, amíg érző emberi lények passzívok maradnak; amíg magukat képtelennek tartják arra, hogy a boldogulásukat és a boldogságukat a saját maguk intelligenciájával és energiájával előbbre vigyék; mindaddig, amíg úgy képzelik, hogy az állammal való kapcsolatuk egyenlő a nyáj és a pásztor kapcsolatával.

A kormány óriási hatalma

Mindaddig, amíg ezek az ideák érvényesülnek, világos, hogy a kormánynak óriási felelőssége van. Jó és rossz szerencse, vagyon és szegénység, egyenlőség vagy egyenlőtlenség, erény és bűn—minden a politikai kormányon múlik. Mindennel meg van terhelve, mindent elvállal, mindent ő csinál; ezért mindenért ő a felelős.

Ha szerencsések vagyunk, akkor a kormány igényt tarthat a hálánkra; de ha nincs szerencsénk, akkor a kormánynak kell viselnie a szemrehányást. Mert nem áll-e a

személyünk és vagyonunk most már a kormány rendelkezésére? Nem mindenható-e a jog?

Az oktatás monopóliumának a megteremtésénél a kormánynak valóra kell váltania a családapák reményeit, akiket ezáltal megfosztottak ettől a szabadságtól; és ha az ő reményeik összedőlnek, akkor az kinek a hibája?

Az ipar szabályozásánál a kormány arra szerződött, hogy azt felvirágoztatja; másképp abszurdum megtagadni az ipartól a szabadságot. Ha az ipar szenved, akkor az kinek a hibája?

A kereskedelem egyensúlyába díjszabásokkal való beleavatkozással a kormány arra szerződik, hogy felvirágoztatja a kereskedelmet; ha ez felvirágzás helyett pusztulással jár, akkor az kinek a hibája?

A tengeri iparoknak a szabadságukért való ellenszolgáltatásként védelem biztosításával a kormány arra vállalkozik, hogy őket jövedelmezővé teszi; és ha ezzel az adófizetők terhévé válnak, az kinek a hibája?

Ezáltal nincs a nemzetnek olyan panasza, amelyért a kormány ne önként vállalná a felelősséget. Meglepő-e tehát, hogy minden kudarc növeli a következő forradalom veszélyét Franciaországban?

És mi a javasolt gyógyír erre? Határozatlan mértékben kiterjeszteni a jog hatalmát; vagyis a kormány felelősségét.

De ha a kormány magára vállalja a bérek szabályozását és emelését, és nem tudja azt teljesíteni; ha a kormány magára vállalja minden szükséglet látó ember gondozását, és nem tudja teljesíteni; ha a kormány magára vállalja minden munkanélküli ellátását, és nem tudja teljesíteni; ha a kormány magára vállalja, hogy minden kérelmező számára kamatmentes hitelt ad, és nem tudja teljesíteni; ha azokkal a szavakkal, amelyek szégyenszemre de Lamartine úr tollából származnak: „Az állam a céljának tekinti a nép lelkének a felvilágosítását, a fejlesztését, a megnagyobbítását, a megerősítését, a felmagasztosítását és megszentelését”—és ha a kormány nem tudja megtenni mindezt, akkor mi van? Nem vált-e bizonyossá, hogy minden kormánykudarc után—amely sajna több mint valószínű—ugyanolyan elkerülhetetlen forradalom következik?

Politika és közgazdaság

[Most térjünk vissza ahhoz a témához, amelyet ennek az értekezésnek az elején röviden érinttünk: a közgazdaság és a politika kapcsolatához—a politikai közgazdasághoz.*]

A közgazdaság tudományának ki kell fejlődnie, mielőtt a politikatudomány megfogalmazódhat. Lényegében a közgazdaságtan az a tudomány, amely megállapítja, hogy az emberi lények érdekei harmónikusak vagy ellentétesek. Ezt ismerni kell, mielőtt a politika tudománya megfogalmazódhat, hogy az eldöntse a kormány helyes funkcióit.

Rögtön a közgazdaságtan kifejlődését követően, még a politikatudomány megfogalmazódásának a legelején meg kell válaszolni ezt a mindennél előrébb való kérdést: Mi a jog? Mi legyen az? Mi legyen a hatásköre; a korlátai? Hol van az a pont, ahol a jogalkotó hatalma ésszerűen megszűnik?

---

* Fordító megjegyzése: Bastiat úr három másik könyvet és számos cikket írt a következő bekezdés három mondatában szereplő gondolatok kifejtéséről.

Nem habozok megválaszolni ezt a kérdést: *A jog egy közös erő, amelyet az igazságtalanság megakadályozására szerveztek meg. Röviden a jog igazságosság.*

A helyénvaló jogalkotói funkciók

Az nem igaz, hogy a törvényhozónak abszolút hatalma van a személyünk és a vagyonunk felett. A személyek és a vagyon létezése megelőzte a jogalkotó létezését, és az ő feladata csupán azok védelmének a garantálása.

Az nem igaz, hogy a jog feladata az, hogy szabályozza a lelkiismeretünket, az ideáinkat, az oktatásunkat, a véleményünket, a munkánkat, a kereskedelmünket, a tehetségeinket és az élvezeteinket. A jog feladata az, hogy megvédje ezeknek a jogoknak a szabad alkalmazását, és hogy megakadályozzon bárkit abban, hogy egy másik ember ugyanezen jogainak szabad gyakorolásába beleavatkozzon.

Mivel a jog szükségszerűen megkívánja az erő támogatását, a törvényes hatásköre kizárólag azokon a területeken érvényesíthető, ahol az erő alkalmazása szükséges. Ez az igazságosság.

Minden embernek joga van ahhoz, hogy erőt alkalmazzon a törvényes önvédelemhez. Ez az oka annak, hogy a kollektív erőt—amely csak az egyéni erők megszervezett egyesülése—törvényesen alkalmazni lehet ugyanebből az okból kifolyólag; jogosan nem lehet azt más céllal felhasználni.

A törvény kizárólag az egyéni önvédelemhez való jog megszervezése, amely már a törvény kialakítása előtt is létezett. A törvény igazságosság.

A jog és a jótékonyág nem egy és ugyanaz

A jog küldetése *nem* az emberek elnyomása és a vagyonukból való kiforgatása, még akkor is, ha a jog jótékony szellemben cselekszik. A küldetése az emberek és a tulajdon védelme.

Továbbá nem mondható el az, hogy a jog jótékonykodhat, ha ebben a folyamatban nem nyomja el az embereket és nem rabolja el tőlük a tulajdonukat; ez ellentmondás lenne. A jog nem kerülheti el azt, hogy hatással ne legyen az emberekre és a tulajdonra; és ha a jog másképp cselekszik, mint hogy őket megvédje, akkor a tettei szükségszerűen megsértik az emberek szabadságát és a tulajdonaikhoz való jogukat.

A jog igazságosság—egyszerű és világos, pontos és korlátolt. Minden szem látja és minden értelem felfogja; mert az igazságosságot mérni lehet, az állandó és változatlan. Az igazságosság se nem több, se nem kevesebb ennél.

Ha Ön túllépi ezt a helyénvaló határt—ha megkísérli a jogot vallásossá, testvérivé, kiegyenlítővé, jótékonyvá, iparivá, irodalmivá vagy művészivé tenni—akkor felfedezetlen területen fog eltévedni, a határozatlanságban és bizonytalanságban, egy kierőszakolt utópiában, vagy még rosszabb, az utópiák egy sokaságában, ahol mindenki rá akarja tenni a kezét a jogra és azt Magára kényszeríteni. Ez azért van így, mert a testvériségnek és a jótékonykodásnak az igazságossággal ellentétben nincsenek pontos határai. Ha már elkezdtek, akkor hol fejezzék be? És hol fogja a jog önmagát megállítani?

A kommunizmushoz vezető út

De Saint-Cricq úr csak néhány ipari csoportra terjesztené ki a jótékonykodását; azt követelné, hogy a törvény *szabályozza a fogyasztókat a termelők javára*.

Considerant úr a munkás csoportok céljait szponzorálná; ő a törvényt arra használná, hogy biztosítsa számukra a *garantált minimális ruházatot, lakást, ételt és az élet minden más szükségletét*.

Louis Blanc úr azt mondaná—és jogosan—hogy ezek a minimális garanciák csupán egy kiteljesedett testvériség kezdete; ő azt mondaná, hogy a jog adjon minden munkásembernek termelőeszközt és ingyen oktatást.

Egy másik személy úgy gondolná, hogy ez a berendezkedés még mindig helyt ad az egyenlőtlenségnek; ő azt követelné, hogy a törvény adjon mindenkinek—még a legmegközelíthetlenebb remeteházban is—luxust, irodalmat és művészetet.

Mindezek az előterjesztések kommunizmushoz vezetnek; a törvényhozás ekkor—sőt már most is—mindenki fantáziájának és kapzsiságának a harcmezejévé válna.

A stabil kormány alapja

A jog igazságosság. Ebből a megfontolásból egy egyszerű és tartós kormányt lehet létrehozni. És én dacolok mindenkivel, aki azt állítja, hogy a forradalomnak, lázadásnak vagy a legkisebb felkelésnek a gondolata is felmerülne egy ilyen kormány ellen, amelynek a szervezett erői kizárólag az igazságtalanság elfojtására korlátozódnak.

Egy ilyen rendszer alatt történe a legnagyobb felvirágzás—és az a legegyszerűbben lenne elosztva. A szenvedéssel kapcsolatban, amely elválaszthatatlan az emberiségtől, senkinek nem ötlene fel a gondolat, hogy a kormányt hibáztassa miatta. Ez azért van így, mert ha a kormány hatalma az igazságtalanság elfojtására lenne korlátozva, akkor a kormány ugyanolyan ártatlan lenne ezekkel a szenvedésekkel kapcsolatban, mint ahogy most ártatlan a hőmérséklet megváltozásában.

Ennek az állításnak a bizonyítása végett gondolkozzanak el ezen a kérdésen: Fellázadt-e már valaha is egy nép a Fellebbviteli Bíróság ellen, vagy megtámadták-e már a békebírót azért, hogy magasabb béreket, kamatmentes hitelt, termelőeszközt, védelmi díjszabást vagy kormányteremtette munkahelyeket kapjanak? Mindenki tökéletesen érti, hogy ezek az ügyek nem a Fellebbviteli Bíróság vagy a békebíró hatáskörébe tartoznak. És ha a kormányt a helyénvaló feladataira korlátoznák, mindenki megtanulná nagyon gyorsan, hogy ezek az ügyek nem a jog hatáskörébe tartoznak.

De hozzanak törvényeket a testvériség alapelveire építve—hirdessék, hogy minden jó és minden rossz a jogból ered; hogy a jog felelős minden egyén szerencséjéért és minden társadalmi egyenlőtlenségért—akkor megnyílik a kapu a panasz, irritáció, problémák és forradalmak szüntelen áradata előtt.

Az igazságosság egyenlő jogokat jelent

A jog igazságosság. És valóban furcsa lenne, ha a jog jogosan valami más lehetne! Nem jog az igazságosság? Nem egyenlőek a jogok? De milyen jogot kényszerít rám a törvény, hogy alkalmazkodjak Mimerel úr, de Melun úr, Thiers úr vagy Louis Blanc úr társadalmi tervezeteihez? Ha a törvénynek erkölcsi joga lenne ezt tenni, akkor a törvény miért nem kényszeríti ezeket az úriembereket, hogy alkalmazkodjanak az *én tervemhez*?

Logikus-e azt állítani, hogy a természet nem áldott meg engem elég képzelőerővel ahhoz, hogy én is megálmodhassak egy utópiát? Válasszon ki a jog egyet a sok utópia közül, és állítsa a kormány szervezett hatalmát annak a szolgálatába?

A jog igazságosság. És ne mondják azt—mint ahogy azt állandóan mondogatják—hogy ezzel a megfogalmazással a jog ateistává, individualistává és szívtelessé válna; hogy az a saját arcképére teremtené az emberiséget. Ez egy abszurd következtetés, és csak azokra a kormányhívókra jellemző, akik abban hisznek, hogy a jog az emberiség.

Ez ostobaság! Abban hisznek ezek a kormányhívók, hogy a szabad emberek megszűnnek cselekedni? Az következik ebből, hogy ha megszűnünk energiát kapni a jogtól, akkor mindenhogyan megszűnünk energiát kapni? Az következik ebből, hogy ha a jog a képességeink szabad használatának a védelmére korlátozódik, akkor nem fogjuk tudni használni a képességeinket? Tétélezzük fel, hogy a jog nem kényszerít minket arra, hogy bizonyos vallásokat, vagy egyesülések rendszereit, vagy oktatási módszert, vagy munkaszabályozást, vagy kereskedelmi szabályozást, vagy jótékonyági tervezetet kövessünk; ebből az következik, hogy buzgón fejest ugrunk az ateizmusba, a remeteéletbe, a közömbösségbe, a nyomorúságba és a kapzsiságba? Ha szabadok vagyunk, abból az következik, hogy nem fogjuk többé felismerni Isten hatalmát és jóságát? Az következik ebből, hogy megszűnünk egymással társulni, egymást segíteni, szeretni és segíteni a kevésbé szerencsés testvéreinket, tanulmányozni a természet titkait és igyekezni a legjobb képességeink szerint fejleszteni önmagunkat?

A méltósághoz és fejlődéshez vezető út

A jog igazságosság. Az igazságosság törvénye alatt történhet meg—a jog uralkodása alatt, a szabadság, biztonság, stabilitás és felelősség hatása alatt—hogy minden ember eléri a lényének valós értékét és igaz méltóságát. Csak az igazságosságnak a törvénye alatt éri majd el az emberiség lassan, semmi kétség, de biztosan—Isten az emberiség rendezett és békés fejlődésére szánt tervét.

Nekem úgy tűnik, hogy ez elméletileg helyes, mert bármilyen beszélgetési témát érintünk is—legyen az vallási, filozófiai, politikai vagy gazdasági; érintsen az jómódot, erkölcsöt, egyenlőséget, jogot, igazságosságot, fejlődést, felelősséget, együttműködést, tulajdont, munkát, kereskedelmet, tőkét, béreket, adókat, népességet, pénzügyet vagy kormányt—a tudomány horizontjának bármelyik pontján is kezdem a kutatásomat, mindig ugyanarra az egy következtetésre jutok: az emberi kapcsolatok problémáinak a megoldása a szabadságban található.

Egy idea bizonyítása

És a tapasztalatok nem ezt bizonyítják? Vessenek egy pillantást az egész világra. Mely országokban élnek a legbékésebb, legerkölcösebb és legboldogabb emberek? Ezek a népek azokban az országokban élnek, ahol a jog a legkisebb mértékben szól bele a magánügyekbe; ahol a kormányt a legkevésbé lehet megérezni; ahol az egyénnek a legnagyobb hatásköre van, és a szabad véleménynek a legnagyobb hatása; ahol az adminisztratív hatalom a legkevesebb és a legegyszerűbb; ahol a legkevesebb az adó és majdnem teljesen egyenlően elosztva, és a népszerű elégedetlenség a legkevésbé

gerjesztett és a legkevésbé indokolt; ahol az egyének és a csoportok a legaktívabban vállalják a felelősségeiket, és következésképp ahol a kétségkívül tökéletlen emberi lények erkölcsé folyamatosan javul; ahol a kereskedelem, összejövetelek és egyesülések a legkevésbé korlátozottak; ahol a munka, a tőke és a népesség a legkevesebb kikényszerített áthelyezést kell, hogy elszenvedje; ahol az emberiség a legszorosabban követi az ösztönös hajlamait; ahol az emberek találmányai a leginkább harmóniában vannak Isten törvényeivel; röviden a legboldogabb, legerkölcösebb és legbékésebb emberek azok, akik a leginkább követik ezt az alapelvet: bár az emberiség nem tökéletes, mégis minden remény az emberek szabad és önkéntes cselekedetein nyugszik a jog korlátain belül; törvény vagy hatalom semmi másra nem használható, mint az egyetemes igazságosság kivitelezésére.

A mások felett való uralkodási vágy

Ezt ki kell mondani: Túl sok „nagy” ember létezik a világban—jogalkotók, szervezők, jótévők, népek vezetői, nemzetek atyjai, és így tovább, és így tovább. Túl sok ember helyezi magát az emberiség fölé; karriert kovácsolnak annak szervezéséből, pártfoglalásából és uralkodásából.

Valaki ezt fogja mondani: „Te magad is ezt csinálod.”

Igaz. De be kell ismerni, hogy én egy teljesen más értelemben teszem; ha csatlakoztam is a reformerekhez, azt abból a kizárólagos okból tettem, hogy meggyőzzem őket, hogy hagyják békén az embereket. Nem úgy tekintek a népre, mint ahogy Vancauson a robotgépére. Ellenkezőleg, ahogy a fiziológus elfogadja az emberi testet annak, ami, én is elfogadom az embereket, ahogy vannak. Én kizárólag tanulmányozni és csodálni szeretném őket.

Minden más emberhez való hozzáállásomat jól illusztrálja egy ünnepelt utazó eme története: Egy nap vademberek egy csoportjához érkezett, ahol épp egy kisgyermek született. Jövendőmondók, varázslók és kuruzslók tömege—gyűrűkkel, kampókkal és kötelekkel felfegyverezve—vette körül. Az egyik ezt mondta: „Ez a gyermek soha nem fogja érezni a békepipa illatát, ha ki nem feszítem az orrlyukait.” Egy másik ezt mondta: „Soha nem fog hallani, ha le nem húzom a füleit a vállához.” Egy harmadik így szólt: „Soha nem fogja látni a napsütést, ha meg nem érintem a szemét.” Megint egy másik ezt mondta: „Soha nem fog egyenesen járni, ha be nem hajlítom a lábait.” Az ötödik ezt mondta: „Soha nem fog megtanulni gondolkozni, ha csak ki nem laposítom a koponyáját.”

„Megálljatok—kiáltotta az utazó.—Amit Isten csinál, azt jól csinálja. Ne állítsátok azt, hogy többet tudtok, mint Ő. Isten adott szerveket ennek a törékeny teremtménynek; hagyjátok, hogy azok kifejlődjenek, és mozgás, használat, gyakorlat és szabadság által megerősödjenek.”

Próbáljuk ki a szabadságot

Isten mindent megadott az embereknek, amelyek szükségesek a céljaik eléréséhez. Gondoskodott társadalmi formáról és emberi formáról. És ezek a társadalmi szervek úgy lettek megalakítva, hogy azok saját maguk fejlődnek a szabadság tiszta levegőjén. El tehát a kuruzslókkal és szervezőkkel! El a gyűrűkkel, láncokkal, kampókkal és

harapófogóikkal! El a mesterséges rendszereikkel! El a kormánytisztviselők hóbortjaival, a szocializált projektjeikkel, a központosításaikkal, a díjszabásaikkal, az állami iskoláikkal, az állami vallásokkal, a kamatmentes hitelekkel, a bankmonopóliumaikkal, a szabályozásaikkal, a korlátozásaikkal, az adózás által véghezvitt egyenlősítéseikkel és a jámbor erkölcsi tanaikkal!

És most, hogy a jogalkotók és jótevők oly hiábavalóan rákényszerítettek oly sok rendszert a társadalomra, végezzék be ott, ahol el kellett volna kezdeniük: Vessenek el minden rendszert, és próbálják ki a szabadságot; mert a szabadság Istenben és az Ő műveiben való hit elismerése.

A könyv és a szerző

Amikor egy kritikus különleges elismerést kíván adni egy könyvnek, megjósolja, hogy még „száz évvel később” is olvasni fogják azt. A JOG, amelyet először 1850 júniusában adtak ki pamflet alakban, már több mint száz éves. És mivel örök igazságokat tartalmaz, még a következő évszázad elteltével is olvasni fogják.

Frederic Bastiat (1801-1850) francia közgazdász, államférfi és író volt. Legtöbb művét az 1848. februári forradalom előtt—és közvetlen utána—írta. Ez volt az az időszak, amikor Franciaország rohamosan teljes szocializmusba fordult át. A Törvényhozói Testület képviselőjeként Bastiat úr tanulmányozott és megmagyarázott minden szocialista téveszmét, ahogy azok feltűntek. És elmagyarázta azt is, hogyan fog a szocializmus elkerülhetetlenül kommunizmusba torkollani. Azonban legtöbb honfitársa semmibe vette a logikáját.

A JOG azért került újra kiadásra, mert ugyanaz a helyzet áll fenn ma Amerikában, mint 1848-ban Franciaországban. Ugyanazok a szocialista-kommunista gondolatok és tervek söpörnek végig Amerikán, mint amelyeket akkor Franciaországban elfogadtak. Bastiat úr által akkor előterjesztet magyarázatok és érvelések—szóról szóra—ugyanúgy érvényesek ma. A gondolatai komoly odafigyelést érdemelnek.

Az angol fordítás

A JOG-ot Dean Russell, az Alapítvány [Foundation For Economic Education – FEE] munkatársa, fordította. Célja az volt, hogy Bastiat úr szavait és gondolatait pontosan helyezze át a huszadik század nyelvi sajátosságait tartalmazó angol nyelvbe.

A JOG egy tizenkilencedik századi fordítása, amely 1853-ban készült Angliában Bastiat úr egy ismeretlen kortársa által, nagy szolgálatot tett annak ellenőrzésében. Továbbá Dean Russell munkáját Bertrand de Jouvenel, egy elismert francia közgazdász, történész és szerző nézte át, aki tökéletesen jártas az angol nyelvben.

Bár de Jouvenel sok értékes helyesbítést és javaslatot tett, érthetően Dr. Russell viseli a fordítás teljes felelősségét.

A könyvben található zárójeles kifejezések és dőlt betűs szavak Bastiat úrtól származnak. Az alcímek és a szögletes zárójelben szereplő anyagok a fordító munkái.